

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

4. заседание

Петъкъ, 1 мартъ 1940 г.

(Открито въ 16 ч. 15 м.)

Председателствувалъ подпредседателътъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Димитъръ Сараджовъ и Николай Султановъ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		отъ чужбина за обезвеждане на кланицата въ	
Отпуски	27	гр. Габрово. (Приемане)	29
Питания	27	Говорили: Е. Екимовъ	30
Предложения	27, 28	М-ръ Д. Божиловъ	30
По дневния редъ:		4) за одобряване спогодбата, сключена въ Лондонъ	
Отговоръ отъ министра на финанситъ на питането		на 12 февруарий 1940 г., между българското пра-	
относно въпроса кой е получилъ допълнителния		вителство и комитетитъ на носителитъ на обли-	
акцизъ отъ 70 ст. върху килограмъ захаръ	28	гации отъ българскитъ държавни външни заеми	
Говорили: Запитвачъ Б. Прациловъ	28	6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907,	
М-ръ Д. Божиловъ	28	4 1/2% 1909, 7% 1926 и 7 1/2% 1928 години за служ-	
Предложения: 1) за освобождаване отъ временно		бата на сжщитъ заеми презъ периода отъ 1 яну-	
вносни такси монтажнитъ инструменти по вре-		арий до 31 декемврий 1940 г. (Приемане)	30
менно вносни декларации № № 2 отъ 1 юний,		Говорили: Д-ръ Н. Сакаровъ	33
4 отъ 20 юний и 7 отъ 28 юний 1939 г. на Русен-		Н. Мушановъ	35
ската митница. (Обяснения на министра на же-		А. Стояновъ	37
лѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ	28	М-ръ Д. Божиловъ	39
Говорилъ: М-ръ И. Горановъ	28	5) за освобождаване отъ вносно мито и други да-	
2) за одобрение конвенцията, сключена на 1 мартъ		нъци и такси 150 тона емулзия, включително и	
1939 г. въ гр. Лондонъ, за освобождаване отъ		амбалажа ѝ, която е внесена презъ 1940 г. отъ	
митнически права и други горивнитъ и смазочни		Варненското общинско управление. (Приемане)	41
материали, употребявани при въздухоплавател-		Законопроектъ за одобрение и приложение на спо-	
ния трафикъ. (Приемане)	29	годбата, постигната между държавата и Лудвигъ	
3) за облагане съ мито по ст. 512 в/2 отъ тарифата		Грауманъ, отъ гр. София. (Първо четене)	41
на вноснитъ стоки съ 8% върху стойността имъ		Говорилъ: М-ръ Д. Божиловъ	42
хладилната и отоплителната инсталации и кла-		Дневенъ редъ за следващото заседание	42
ничнитъ съоръжения, които ще бждатъ внесени			

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) При-
сътствуватъ нужния брой народни представители. Обявя-
вамъ заседанието за открито.

(Отсътствуватъ народнитъ представители: Велизаръ Ба-
гаровъ, Димитъръ Илиевъ, д-ръ Петъръ Шишковъ, Сте-
фанъ Багриловъ и Филипъ Рафаиловъ).

Има да направя следнитъ съобщения:

Председателството е разрешило отпускъ на следнитъ
г-да народни представители:

на д-ръ Николай Николаевъ — 2 дена, за 5 и 6 т. м.;
на Велизаръ Багаровъ — 1 день, за 1 т. м.;
на Димитъръ Илиевъ — 1 день, за 1 т. м., и
на Найдень Райновъ — 1 день, за 5 т. м.

Постъпили сж следнитъ питания:

Отъ народния представител г-нъ Никола Джанковъ до
министра на желѣзницитъ, пошитъ и телеграфитъ, относно
порядкитъ по ангажирането и заплащането на работницитъ
по новостроящата се линия Шуменъ-Смедово-Карнобитъ.

Отъ народния представител Коста Божиловъ до мини-
стра на вътрешнитъ работи и народното здраве по възпре-
пятствуването отъ полицията на делегация отъ пловдив-
скитъ тютюневи работници да поднесе на г-да министритъ,
на бюрото на Народното събрание и др. резолюцията на
общото имъ събрание отъ 18 февруарий т. г.

Отъ народния представител Димитъръ Марчевъ до бю-
рото на XXV-то Народно събрание по избора на парла-
ментарнитъ комисии.

Питанията ще бждатъ изпратени на съответнитъ мини-
стри за отговоръ.

Постъпили сж отъ Министерството на финанситъ след-
нитъ предложения:

1) за освобождаване отъ ново-износни такси и магази-
нажъ новоизнесенитъ и транзитирани презъ страната стоки,
стотарени въ българскитъ пристанища отъ чуждестранни
параходи, които, следъ започване на военнитъ действия, сж
се отбили въ тия пристанища и стоварили носенитъ отъ
тѣхъ стоки, поради опасностъ отъ неприятелско нападение;

2) за разрешаване новоизноса на 5 пощенски колетъ по
описъ № 37/14—18 отъ 2 януарий 1939 г. на Столичната мит-
ница, за облагане стоката по вносна декларация № 26728
отъ 21 октомврий 1939 г. на сжщата митница по ст. 512 в/2
отъ вносната митнишка тарифа и за освобождаване отъ
вносно мито и други данъци и такси помпената инсталация
и електрическата уредба, които ще се внесатъ отъ Врачан-
ското градско общинско управление;

3) за освобождаване отъ вносно мито и пр. машинитъ,
материалитъ и всички други съоръжения и принадлежно-
сти, които ще се внесатъ за новата термична електрическа
централя въ гр. Варна;

4) за освобождаване отъ вносно мито и други данъци и
такси на 3.700 — (три хиляди и седемстотинъ) броя мушамъ,
които Главната дирекция на строежитъ при Министерството
на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството е
внесла отъ странство.

Отъ Министерството на външнитъ работи и изповѣда-
нията сж постъпили следнитъ предложения:

1) за одобрение подписанитъ въ Римъ на 29 юний 1939 г.
стопански спогодби между България и Италия;

2) за одобрение подписаната на 16 януарий 1940 г. въ Мадрид стопанска согодба между България и Испания;

3) за одобрение подписанитъ въ София на 12 февруарий 1940 г. стопански споразумения между България и Югославия.

Ще бждат раздадени на г-да народнитъ представители и поставени на дневенъ редъ.

Г-нъ министърътъ на желѣзницитъ е готовъ да отговори на читането на г-нъ Петко Стайновъ относно ферибоота при Русе.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Това не е питане, а той му зададе единъ въпросъ.

Петко Стайновъ: Въ връзка съ законопроекта, азъ поставихъ единъ въпросъ на г-на министра на желѣзницитъ и ще му бжда много благодаренъ, ако иска да даде освѣтление относно постройката на ферибоота при Русе отъ наша страна и главно отъ румънска страна.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на желѣзницитъ.

Министъръ д-ръ Иванъ Горансвъ: Г-да народни представители! Отъ думитъ, които сега каза г-нъ проф. Стайновъ, разбрахъ точно какво иска, защото вчера азъ смѣнахъ, че той иска подробно изложение за положението на ферибоота и затова не му отговорихъ.

Цѣлата инсталация на ферибоота се състои отъ две части: една българска и една румънска. На българския брѣгъ трѣбва да се построятъ известни съоръжения, а също така да се построятъ такива и на румънския брѣгъ. Тѣзи съоръжения приличатъ на мостове, които сж закрепени върху една основа и сж пригодени да може да се вдигатъ по-високо или по-ниско, тъй като нивото на водитъ на Дунава варира съ 7 метра. Къмъ тѣзи мостове сж приспособени ферибоотитъ. Ферибоотътъ е една голѣма лодка, единъ корабъ, който минава отъ единия мостъ на нашия брѣгъ, до другия мостъ на румънския брѣгъ. Назначена е била навремето, следъ дълги преговори, една смѣсена българо-румънска комисия, която да се занимае съ постройката. Тази комисия е отдала цѣлото предприятие на една германска фирма, която да достави, както съоръженията на брѣга, така и двата ферибоота. Решено е било да има два ферибоота — единиятъ да върви подъ български флагъ, а другиятъ — подъ румънски флагъ. Съоръженията отъ наша страна сж направени вече. Сжщо така нашия ферибоотъ е вече готовъ и е тръгналъ презъ августъ отъ Германия. Строенъ е на Рейнъ въ Германия и единъ влакчачъ е почкалъ да го влочи презъ Срѣдиземно море, за да го докара тукъ. Обявяването на войната на 30 августъ го сварва въ испанското пристанище Аликанте, и той е трѣбвало да бжде скритъ тамъ, за да не пострада. При това положение, безспорно е, че германската фирма не е могла да достави ферибоота. Наложило се е тогава, презъ августъ, миналата година, да се измѣнятъ поемнитъ условия, а именно, като е била назначена една комисия отъ насъ, която да приеме временно този ферибоотъ въ Аликанте, за да може като български ферибоотъ да продължи да пътува. Това наложи да се застрахова ферибоотътъ срещу риска отъ война, защото може да бжде торпилиранъ и т. н. Една отъ първитъ ми работи бѣше да се уреди тая застраховка, която можа да се склучи съ едно българско дружество, тъй като всички други дружества искаха да се склучи застраховката въ английски лири и премиятъ, който сж много голѣми, да се платятъ въ английски лири. Едно единствено българско дружество се съгласи застраховката да бжде въ лева, премиятъ да се плащатъ въ лева. Тази застраховка се склучи и на 20 февруарий ферибоотътъ тръгна отъ Аликанте. По моитъ сведения, на 27 февруарий е билъ въ Генуа, сега е на пътъ отъ Генуа за насамъ.

Тъй като съоръженията на нашия брѣгъ сж почти готови, съ малки довършвания, ние смѣтаме, че тази есенъ нашата частъ ще бжде окончателно завършена. Обаче не така стои въпросътъ съ румънската частъ. Въ Румъния, изглежда, че тази работа е вървѣла малко по-бавно и не така енергично. Така напримѣръ, при тѣхъ е построена само бетонната основа на съоръженията, и следъ като германската фирма е доставила желѣзнитъ съоръжения, тѣ не сж могли да бждатъ поставени, защото се оказало, че бетонната основа имала нѣкакъвъ дефектъ.

Това сж сведенията, които ние имаме отъ официаленъ източникъ. Изглежда, че това не е саботажъ, това сж истинскитъ причини. Причината е, може би, не толкова доброто ръководство, както отъ страна на нашия инженери. Прави

честь добрата и бърза работа, която сж извършили нашия инженери. Ферибоотътъ се работи по стопански начинъ, защото не е имало фирма, която е могла да извърши изцѣло сама предприятието.

Румънскиятъ ферибоотъ се работи отъ сжщата германска фирма. Споредъ неофициални данни, той още не е готовъ. Това сж сведенията, които мога да дамъ. (Ржкоплѣскания)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да народни представители! Пропустнахъ да ви съобща, че е постъпило отъ народния представителъ г-нъ Божиля Прациловъ питане до г-на министра на финанситъ относно въпроса кой е получилъ допълнителния акцизъ отъ 70 ст. върху килограмъ захаръ.

Г-нъ министърътъ е готовъ веднага да отговори на това питане.

Моля г-нъ Прациловъ да прочете питането си.

Божиля Прациловъ: (Чете) „Г-нъ министърътъ на финанситъ Д. Божиловъ да обясни какъ стои въпросътъ съ заплащането на цвеклото по отношение на 70-тъ стотинки, респективно кой е получилъ тая отстъпка — производителитъ на цвеклото или захарнитъ фабрики?“

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на финанситъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-да народни представители! Азъ благодаря на г-нъ Прациловъ, че ми отпрати това питане, за да ми даде възможность да отговоря веднага на единъ анонименъ листъ, който се разнася между г-да народнитъ представители по поводъ гласувания вчера на първо и второ четене законъ за отмѣнение на чл. 557 отъ закона за държавнитъ привилегии, акцизитъ и патентитъ, съ който се премахва допълнителния акцизъ отъ 70 стотинки върху захарта. Въпросътъ стои така.

Миналата година, както всѣка година, споредъ закона, министърътъ на търговията, тогава г-нъ Кожухаровъ, и министърътъ на земедѣлието, г-нъ Багрянсвъ, трѣбваше да заведатъ преговори съ захарнитъ фабрики и съ цвеклопроизводителитъ за склучване договоръ за застъване на цвекло и на каква цена. До тогава цената на цвеклото бѣше 420 л. тонътъ. Започнаха се преговори. Доколкото азъ знаа, понеже рѣко не съмъ вземалъ участие, поискано е било отъ цвеклопроизводителитъ 600 л. за тонъ цвекло. Когато бѣха намалели вече претенциитъ къмъ 500 или 530 л., бѣхъ помоленъ единъ пътъ отъ министра на търговията, г-нъ Кожухаровъ, да присѣдствувамъ и азъ, за да се улеснятъ преговоритъ, да може да се намѣри една база, защото сезонътъ напредваше. Отъ една страна захарнитъ фабрики казваха: ние нѣма да работимъ, както и другъ пътъ сме правили; отъ друга страна цвеклопроизводителитъ казваха: ние цвекло нѣма да сѣемъ, както и другъ пътъ сме правили. Отидохъ. Моето становище бѣше категорично. Фабрицитъ да понесатъ увеличението цената на цвеклото. Азъ, като министъръ на финанситъ, не можехъ да отстъпя 70-тъ ст., защото това даваше едно намаление въ приходитъ отъ 21 милиона лева. Молихъ и моитъ колеги министри да постоанствуватъ на това становище. Дойде се до скъсване. Една делегация, начело съ бившия народенъ представителъ г-нъ Никола Пановъ, следъ едно заседание на мнозинството, се яви при тогавашния министъръ-председателъ, г-нъ Кыосеивановъ, и му заяви категорично отъ името на цвеклопроизводителитъ отъ Северна България, че правителството не е справедливо и че съ нищо не ще помогне на производителитъ отъ Северна България, като докарва работата до скъсване на преговоритъ и до ненемиране начинъ да се повиши цената на цвеклото. Тогавашниятъ министъръ-председателъ, който до тогава бѣше солидаренъ съ насъ, да държимъ до последния моментъ, да не правимъ никакви отстъпки, нареди да се направи една последна анкета на калкулацията на захарнитъ фабрики, за да се види, сж ли въ положение да понесатъ това увеличение въ цената на цвеклото, или е необходимо да се намали акцизътъ, за да се увеличи цената на цвеклото. Такива анкети се правиха три-четири и винаги бѣха въ смисълъ, че, споредъ калкулацията, захарнитъ фабрики били загубили по-миналата година и не могатъ да увеличатъ цената на цвеклото и затова има голѣма опасность да не работятъ. Тогавъ, отъ една страна, ще лишимъ производителитъ отъ Северна България отъ единствената по-доходна култура тамъ, цвеклото, а, отъ друга страна, ще останемъ безъ захаръ и ще даваме девизи за вносъ на захаръ отъ странство. Отъ Министерския съветъ се даде нареждане на двамата министри — на министра на търговията и на министра на земедѣлието

— да действуват за увеличение цената на цвеклото на 510 л. тонът, срещу което да се откаже държавата от допълнителния акциз 70 ст., който беше временно въведен. Дватама министри, след дълги преговори, не можах да уговорят цена 510 л. на тон цвекло, обаче уговориха цена 500 л. Въ преговорите участваха представители на всички захарни фабрики, главно д-ръ Илия Палазовъ и проф. Ивановъ от Русенската захарна фабрика, които държаха, тъй да се каже, ключа за приключването на преговорите. Сключи се договоръ при така уговорената цена 500 л., внесе се въ Министерския съветъ, одобри се и чакъ тогава се подписа отъ министъра на търговията и министъра на земеделието, отъ една страна, и отъ представителятъ на захарните фабрики и на цвеклопроизводителите, отъ друга страна, за да се пристъпи къмъ работата. Не знамъ защо, може би поради това, че имаха страхъ, но отъ нѣкои се постави условие, договорътъ непременно да се подпише и отъ министъра на финансите, може би затова, че знаеха, че азъ правѣхъ обструкция и искаха да понатисна захарните фабрики да направятъ още нѣкои жертви. Азъ обаче се формализирахъ и казахъ, че туй не е по закона, нѣма защо представителятъ на захарните фабрики и на цвеклопроизводителите да искатъ въ повече подписа. Азъ не съмъ подписалъ договора. Той се подписа отъ двамата министри по решение на Министерския съветъ, защото иначе сѣбне на цвекло нѣмаше да има и нѣмаше да има производство на захаръ. Следователно, изтъкваното въ анонимния листъ, че цвеклото било платено по 500 л. отъ захарните фабрики и сега се искало да се подари единъ видъ на захарните фабрики по 70 ст. на килограмъ, е абсолютно невѣрно, затуй защото още съ подписването на договора — една анкета може да установи това — когато Министерскиятъ съветъ, по предложение на министъръ-председателя, одобри договора, въ сѣщия денъ е взето решение и е пратено тукъ, да се внесе законопроектъ за отмѣненето на допълнителния акцизъ за 70 ст. върху килограмъ захаръ. Внесе се законопроектъ въ последния денъ, преди закриването на XXIV Народно събрание и затова не можа да мине. Г-да народните представители отъ комисията по земеделието, която работи презъ лѣтото, които и сега съ народни представители, ще си спомнятъ, че тая комисия разглежда въпроса, отиде да прави проучване, да види калкулациите на захарните фабрики. Становището, заето отъ цвеклопроизводителите и захарните фабрики, е било правилно и правителството трѣбваше предъ две злини да избере по-малката, защото иначе, както се очертахъ следъ това събитията, ние щѣхме да направимъ много по-голяма грѣшка, тъй като за тѣзи 30 милиона килограма захаръ, които консумираме, трѣбваше да дадемъ 250 милиона лева девизи. Даже ако се намира, че е много, лето се е увеличила цената на цвеклото отъ 420 на 500 л. на тонъ цвекло, това не е вѣрно. Увеличението на цената е много по-малкъ дефектъ, защото парите, които щѣхме да изнесемъ, останаха тукъ. Ако цвеклопроизводителите не сѣбяха цвекло и захарните фабрики не работѣха и работниците въ тия захарни фабрики бѣха разпуснати, ние въ края на краищата бихме останали безъ захаръ и трѣбваше да дадемъ 250 милиона лева отъ златната ни наличност, защото нѣмахме свободни девизи за вносъ на захаръ, нито можехме да мислимъ за даване свободни девизи за захаръ.

Следователно, азъ смѣтамъ, че отъ стопанско и девизно гледище е много правилно взетото становище отъ тогавашния Министерски съветъ и че народното представителство направи много добре вчера, като одобри законопроекта за отмѣнение на чл. 557 отъ закона за държавните привилегии, акцизите и патентите. Както казахъ, безъ това нѣмаше да се работи нито отъ цвеклопроизводителите, нито отъ захарните фабрики. Днесъ, когато ние търсимъ да внесемъ 5 милиона килограма захаръ и преговаряме отъ 4-5 месеци, но никой не ни дава и ни се поставятъ тежки условия — даже срещу жито не ни даватъ захаръ — можете да си представите, каква грѣшка щѣхме да направимъ, ако не се сключеше договорътъ съ захарните фабрики и оставѣхме страната безъ захаръ. Съ това щѣхме да предизвикаме още по-голямо недоволство между населението въ Северна България и между работниците въ захарните фабрики. Това щѣше да бѣде единъ прецедентъ, който най-остро щѣше да бѣде критикуванъ и осмѣжданъ сега.

Така стои този въпросъ. И азъ смѣтамъ, че вчера извършихте една добра работа, като одобрихте законопроекта за премахването на допълнителния акцизъ. Обаче за облагодетелстване на захарните фабрики съ това отмѣнение на този допълнителенъ акцизъ и дума не може да става.

Азъ смѣтамъ, че въ предстоящите преговори съ захарните фабрики за определяне цената на цвеклото, този въ-

просъ ще се сложи пакъ. Ако желаете, правителството ще сложи резултатите отъ преговорите на обсъждане предъ Народното събрание, за да нѣма такива неоснователни критики, каквито се правятъ съ този анонименъ листъ. Най-малко тази работа заслужава да бѣде критикувана. И ако нѣщо е имало, азъ смѣтамъ, че то се дължи само на едно недоразумение. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ:

Одобрене предложението за одобрение конвенцията, сключена на 1 мартъ 1939 г. въ гр. Лондонъ, за освобождаване отъ митническите прѣза и други горивни и смазочни материали, употребявани при въздухоплавателния трафикъ.

Моля г-нъ докладчика да прочете предложението.

Докладчикъ д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„МОТИВИ“

къмъ решението за одобрение конвенцията, сключена на 1 мартъ 1939 г. въ гр. Лондонъ, за освобождаване отъ митнически прѣза и други горивните и смазочни материали, употребявани при въздухоплавателния трафикъ.

Г-да народни представители!

На 1 мартъ 1939 г. е сключена въ гр. Лондонъ конвенция за освобождаване отъ митнически прѣза и други горивните и смазочни материали, употребявани при въздухоплавателния трафикъ.

Съ писмото си № 22490—20—II отъ 15 септември 1939 г. Министерството на външните работи и на изповѣданията моли, щото въпросътъ относно разглеждането и одобрението на казаната конвенция да бѣде отнесенъ въ Народното събрание.

Това като излагамъ, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете представеното ви за цѣльта решение.

Гр. София, февруарий 1940 г.

Министъръ на финансите: Д. Божиловъ

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобрение конвенцията, сключена на 1 мартъ 1939 г. въ гр. Лондонъ, за освобождаване отъ митнически прѣза и други горивните и смазочни материали, употребявани при въздухоплавателния трафикъ.

Членъ единственъ. Одобрява се конвенцията, сключена на 1 мартъ 1939 г. въ гр. Лондонъ, за освобождаване отъ митнически прѣза и други горивните и смазочни материали, употребявани при въздухоплавателния трафикъ“.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Пристъпваме къмъ гласуване. Тѣзи отъ г-да народните представители, които приематъ решението за одобрение конвенцията, сключена на 1 мартъ 1939 г. въ гр. Лондонъ, за освобождаване отъ митнически прѣза и други горивните и смазочни материали, употребявани при въздухоплавателния трафикъ, тъй както се прочете отъ г-нъ докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство. Събрание прие.

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ:

Одобрене предложението за облагане съ мито по ст. 512-в/2 отъ тарифата на вносните стоки съ 8% върху стойността имъ хладилната и отоплителна инсталации и клавишните съоръжения, които ще бѣдатъ внесени отъ чужбина, за облажаване на клиниката въ гр. Габрово.

Моля г-нъ докладчика да прочете предложението.

Докладчикъ д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„МОТИВИ“

къмъ решението за облагане съ мито по ст. 512-в/2 отъ тарифата на вносните стоки съ 8% върху стойността имъ хладилната и отоплителна инсталации и клавишните съоръжения, които ще бѣдатъ внесени отъ чужбина, за облажаване на клиниката въ гр. Габрово.

Г-да народни представители!

Съ писмо № 361 отъ 6 декември 1939 г. Габровското общинско управление, стопанско предприятие „Ветеринарна служба“, съобщава, че, съгласно сключения договоръ между казаното предприятие и фирмата Чехскоморавска Колбенъ

Данекъ, акц. д-во въ гр. Прага, върху последната е възложена доставката на хладилна и отоплителна инсталации и клинични съоръжения за клиниката въ гр. Габрово.

Срѣдствата на общината били недостатъчни, понеже въ момента тя се намирала въ процесъ на общо благоустрояване и то съ срѣдствата на сключенъ заемъ. Предвидъ на това, същата община моли, щото необходимитъ за клиниката хладилна и отоплителна инсталации и клиничнитъ съоръжения, които ще бждатъ доставени отъ странство, да бждатъ обложени съ намалено мито.

Това облагане съ намалено мито може да се извърши само по силата на специално законодателно решение.

Горното като излагамъ, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете въ предстоищата сесия на Народното събрание представеното ви за целта решение.

Гр. София, февруарий 1940 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за облагане съ мито по ст. 512-в/2 отъ тарифата на вноснитъ стоки съ 8% върху стойността имъ хладилната и отоплителна инсталации и клиничнитъ съоръжения, които ще бждатъ внесени отъ чужбина, за обезвеждане на клиниката въ гр. Габрово.

Одобрява се да се обложатъ по ст. 512-в/2 отъ тарифата на вноснитъ стоки съ 8% върху стойността имъ хладилната и отоплителна инсталации и клиничнитъ съоръжения, които ще бждатъ внесени отъ чужбина, за обезвеждане на клиниката въ гр. Габрово.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Екимъ Екимовъ.

Екимъ Екимовъ: Г-да народни представители! Ние сме сезирани съ едно предложение за облагане съ по-малко мито инсталациитъ, които ще бждатъ внесени отъ чужбина, за обезвеждане клиниката въ гр. Габрово. Безспорно, това е отъ общъ стопански интересъ и специално това е въ интересъ на Габровската община. Въ миналата сесия на Народното събрание ние се занимахме съ единъ подобенъ въпросъ въ връзка съ откупването отъ „Кооперативни захарни фабрики“ на дунавскитъ параходи, принадлежащи на една белгийска компания. Тия параходи, които бѣха 20 години подъ белгийско знаме и стояха на котва въ Русенското пристанище, преминаха подъ българско знаме. При тая тѣй голѣма оскѣдница отъ наши плавателни съдове по Дунава, предприятието „Кооперативни захарни фабрики“, което е образувано отъ Чиновническото дружество, „Българска захар“, Русенска популярна банка и кооперация „Напредъ“, вмѣсто да получи едно поощрение за тази сдѣлка, биде заставено подъ тежестта на закона да плати митото на тия купени параходи, съ покупката на които се увеличи нашиятъ националенъ дунавски паркъ. Нѣма другъ прецедентъ, при покупката на плавателни съдове за нашия морски търговски паркъ, или за нашия дунавски паркъ, да е било платено мито. А тия белгийски параходи бѣха купени въ едно време, когато нашето стопанство имаше извънредно голѣма нужда отъ увеличение броя на нашитъ плавателни съдове по Дунава. Хората, които извършиха тази хубава сдѣлка, ръководени отъ национални стопански интереси, бѣха поставени на изпитание и чутъ ли не съжаляваха за това, че не оставиха тия параходи да си бждатъ подъ белгийско знаме.

Миналата година държавата намали акциза на килограмъ захаръ съ 70 стотинки на килограмъ, съ което даде възможностъ да се заплати на производителитъ по 80-90 л. повече на тонъ цвекло. Следъ kalkulациитъ, които се направиха най-основно и най-подробно за производственитъ разходи на килограмъ захаръ, намѣри се, че . . .

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нъ Екимовъ! Вие не говорите по предложението, което е на дневенъ редъ.

Екимъ Екимовъ: Азъ искамъ само едно пояснение да дамъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Вие говорите по свършено друга материя, която нѣма нищо общо съ въпроса, който разглеждаме.

Екимъ Екимовъ: Разбирамъ. — Азъ моля почитаемия Министерски съветъ да сезира Народното събрание съ едно предложение, по силата на което да бждатъ освободени

тия плавателни съдове, за които говорихъ, отъ мито, за да се отговори на една голѣма национална стопанска нужда и да насърдимъ доставката на нови съоръжения за нашия дунавски търговски флотъ, отъ каквито имаме извънредно голѣма нужда. Загубата за държавата въ този случай ще бжде не повече отъ нѣколко стотинъ хиляди лева.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на финанситъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-да народни представители! Касае се да се произнесете дали да бждатъ обложени хладилната и отоплителната инсталации и други съоръжения, които ще бждатъ внесени отъ чужбина за обезвеждане клиниката въ гр. Габрово, съ намалено мито 8%, или пъкъ да бждатъ обложени съ обикновеното мито. Трѣбва да ви кажа, че се касае за една отстъпка отъ 400.000 л. Азъ, като финансовъ министъръ, не давамъ много охотно ухъ на такива искания и, следователно, не правя никакъвъ въпросъ отъ това, дали вие ще решите да се обложатъ съ по-малко мито тия инсталации, тѣй както и миналото Народно събрание даде вече такива облекчения на нѣкои общини, като Ямболската, Врачанската, Русенската, Варненската и други — да не ги изброявамъ — или пъкъ ще решите въ случая Габровската община да си плати цѣлото мито.

Габровската община, обаче, въ изложението си, съ което иска да ѝ се даде това облекчение, заявява, че е въ невъзможностъ да плати цѣлото мито и моли да ѝ се разреши да плати по-малко мито. Подобно искане има и отъ Варненската община, което е предметъ на четвъртата точка отъ дневния дневенъ редъ. Варненската община, на която два пъти е разрешавано да внесе безъ мито битумна емулзия за постилване на улицитъ, моли и сега за трети пътъ да ѝ бжде разрешено да внесе 150 тона битумна емулзия безъ мито. Съ тия опрощавания, направени на Варненската община, държавата се лишава отъ 500.000 л. мито. Трѣбва да признаемъ, че Варненската община се намира въ едно много затруднено положение, обаче, както ви казахъ, азъ като финансовъ министъръ, съмъ наклоненъ да пазя повече интереситъ на фиска. Ако вие искате да скѣсате съ досегашната практика и да накараме общинитъ да си плащатъ пълното мито, азъ нѣмамъ нищо противъ. Досега, обаче, както ви казахъ, на 7-8 общини е направена вече такава отстъпка и това насърчи и другитъ. А бждете сигурни, че съ това само нѣма да се свърши. Ако опростимъ мита на Габровската и на Варненската община, предпагамъ, че най-малко още 3-6 други общини ще се явятъ съ същитъ искания.

При това положение азъ предоставямъ на почитаемото Народно събрание да се произнесе: да вървимъ ли, отъ гледище на последователностъ, по тая пъть, по който се е вървѣло досега, понеже вече е създадена тази практика, или пъкъ трѣбва да скѣсваме съ нея, и, което е направено — направено, но за въ бждеще държавата напълно да си събира митото за вноснитъ съоръжения, необходими на различнитъ общински предприятия.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Тѣзи отъ г-да народнитъ представители, които приематъ решението за облагане съ мито по статия 512-в/2 отъ тарифата на вноснитъ стоки съ 8% върху стойността имъ хладилната и отоплителна инсталации и клиничнитъ съоръжения, които ще бждатъ внесени отъ чужбина, за обезвеждане на клиниката въ гр. Габрово, тѣй както се прочете отъ г-нъ докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристѣпваме къмъ третата точка отъ дневния редъ:

Одобрение предложението за одобряване спогодбата, сключена въ Лондонъ на 12 февруарий 1940 г.; между българското правителство и комитетитъ на носителитъ на облигации отъ българскитъ държавни външни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907, 4 1/2% 1909, 7% 1926 и 7 1/2% 1928 г. за службата на същитъ заеми презъ периода отъ 1 януарий до 31 декември 1940 г., публикувана на 22 февруарий 1940 г.

Г-да народни представители! Предвидъ на това, че текстътъ на спогодбата е много дълъгъ, моля, съгласно чл. 42 отъ правилника за вътрешния редъ, да се съгласите да бждатъ прочетени само мотивитъ на предложението.

Кои то съгласни, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-нъ докладчикътъ да прочете мотивитъ на предложението.

Докладчикъ д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекторешението за одобряване спогодбата, сключена въ Лондонъ на 12 февруарий 1940 г., между българското правителство и комитетитъ на носителитъ на облигациитъ отъ българскитъ държавни външни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907, 4 1/2% 1909, 7% 1926 и 7 1/2% 1928 г. за службата на сжититъ заеми презъ периода отъ 1 януарий до 31 декемврий 1940 г., публикувана на 22 февруарий 1940 г.

Г-да народни представители!

По силата на спогодбата, сключена между българското правителство и комитетитъ на носителитъ на облигации отъ българскитъ държавни външни заеми на 25 ноемрий 1938 г. (публикувана въ „Д. в.“, бр. 288, отъ 24 декемврий 1938 г.), службата по външнитъ държавни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907, 4 1/2% 1909, 7% 1926 и 7 1/2% 1928 г. презъ първото полугодие на 1939 г. се извърши съ трансферъ 36 1/2% отъ лихвата, а презъ второто полугодие на сжщата съ трансферъ 40% отъ лихвата, като по отношение на предвоеннитъ заеми тоя процентъ се пресмѣташе отъ процентитъ, опредѣлени въ конвенцията отъ 11 декемврий 1926 г., за тригодишния периодъ 1 априлъ 1930 — 31 мартъ 1933 г. За остатъка отъ лихвитъ, пресмѣнати срѣдно за годината на 61 3/4% и за пълното погасяване на заемитъ 7% 1926 и 7 1/2% 1928 г. българското правителство предаде на комисаря на Обществото на народитъ въ България, въ началото на финансовата 1939 г., безлихвени гаранционни бонове, които му се върнаха, следъ като бѣха трансферирани въ чужда валута уговоренитъ проценти отъ лихвата 36 1/2% респективно 40%.

Понеже срокътъ на горната спогодба изтече на 31 декемврий 1939 г., на 31 януарий т. г. се започнаха въ Лондонъ преговори съ комитетитъ на носителитъ на облигации отъ горепоменатитъ външни държавни заеми за установяване службата на сжититъ заеми следъ 1 януарий 1940 г. Тия преговори завършиха на 12 февруарий т. г. съ сключването на нова спогодба за 1 година, т. е. до 31 декемврий 1940 г., която бѣ публикувана на 22 февруарий с. г. Споредъ тая спогодба българската държава ще плаща презъ 1940 г. въ чужда валута толкова, колкото плащаше презъ второто полугодие на 1939 г., т. е. 40% отъ лихвата, като пресмѣ-

БЪЛГАРСКИ ВЪНШНИ ЗАЕМИ

Следното съобщение е издадено едновременно отъ:

LEAGUE LOANS COMMITTEE (London); досежно двата български заема, сключени подъ покровителството на Обществото на народитъ (7% 1926 и 7 1/2% 1928 г.)

COUNCIL OF FOREIGN BONDHOLDERS и

ASSOCIATION NATIONALE DES PORTEURS FRANCAIS DES VALEURS MOBILIERES досежно българскитъ предвоенни заеми (6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907 и 4 1/2% 1909), които презъ последнитъ дни разискваха по службата на засѣгащитъ ги български заеми съ г-да Момчиловъ, пълномощенъ министъръ, и Молловъ, директоръ на държавнитъ дългове.

Сдруженията на портъритъ съобщаватъ, отнасяйки се къмъ комюникето, издадено на 1 декемврий 1938 г., че до месецъ септемврий 1939 г. българското правителство редовно изпълни задълженията си, изложени въ това комюнике, относно текущата служба на горепоменатитъ заеми, но вследствие избухването на войната трансферитъ по уговорения процентъ на лихвитъ въ чужда валута бидоха временно преустановени. Вследствие, обаче, българското правителство можа да извърши всички трансфери, дължими презъ 1939 г.

Българското правителство сега предлага следното споразумение по текущата служба на българскитъ предвоенни заеми и на заемитъ, сключени подъ покровителството на Обществото на народитъ.

1. Българското правителство ще впише въ бюджета си за 1940 г. пълния анюитетъ по службата на тия заеми.

2. Българското правителство ще предаде веднага на комисаря на О. Н. въ България безлихвени съкровищни бонове въ левове за 60% отъ лихвата и гдето се следва за цялата служба на погасението.

3. Българското правителство ще трансферира:

а) 40% отъ вноситъ по лихвата служба, дължими въ чужда валута и отнасящи се до следнитъ купони:

тането на тоя процентъ за предвоеннитъ външни заеми ще продължава да се прави върху процентитъ, предвидени въ конвенцията отъ 11 декемврий 1926 г., за периода 1 априлъ 1930 — 31 мартъ 1933 г. За остатъка отъ 60% отъ лихвитъ и за погасението въ пълния размѣръ по заемитъ 7% 1926 и 7 1/2% 1928 г. българското правителство ще предаде веднага следъ одобряване на спогодбата на комисаря на Обществото на народитъ въ България безлихвени гаранционни бонове, които той ще му възвърне въ края на сжщата година, следъ като уговорениятъ процентъ 40% отъ лихвата бѣде трансфериранъ въ чужда валута. Въ сжщата спогодба, обаче, е упоменато какво българското правителство заявява, че то не ще може да поддържа тоя трансферъ, ако българскитъ износители на пазаритъ съ свободни лезиви не даде достатъчно чужда валута, за да се удовлетвори нуждитъ на страната, включително службата по държавнитъ дългове.

Понеже считамъ, че постигнатата при днешнитъ обсъждания спогодба за службата на външнитъ държавни заеми презъ 1940 г. съ горната декларация на българското правителство е удовлетворителна за българската държава, моля ви, г-да народни представители, да я разгледате и одобрите.

Гр. София, 2 февруарий 1940 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божидаръ

(Ето и текстътъ на проекторешението и спогодбата.)

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобряване спогодбата, сключена въ Лондонъ на 12 февруарий 1940 г., между българското правителство и комитетитъ на носителитъ на облигации отъ българскитъ държавни външни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907, 4 1/2% 1909, 7% 1926 и 7 1/2% 1928 г. за службата на сжититъ заеми презъ периода отъ 1 януарий до 31 декемврий 1940 г., публикувана на 22 февруарий 1940 г.

Членъ единственъ. Одобрява се спогодбата, сключена въ Лондонъ на 12 февруарий 1940 г., между българското правителство и комитетитъ на носителитъ на облигации отъ българскитъ държавни външни заеми 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907, 4 1/2% 1909, 7% 1926 и 7 1/2% 1928 г. за службата на сжититъ заеми презъ периода отъ 1 януарий до 31 декемврий 1940 г., както следва:

BULGARIAN EXTERNAL LOANS

The following announcement is issued jointly by

THE LEAGUE LOANS COMMITTEE (LONDON); in respect of the two Bulgarian League of Nations Loans (7% 1926 and 7 1/2% 1928);

THE COUNCIL OF FOREIGN BONDHOLDERS; and

THE ASSOCIATION NATIONALE DES PORTEURS FRANCAIS DES VALEURS MOBILIERES, in respect of the Bulgarian Pre-War Loans (6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907 and 4 1/2% 1909) who, during the last few days, have discussed the service of the Bulgarian loans with which they are concerned with MM. Momtchiloff (Minister Plenipotentiary) and Molloff (Director of the Debt Administration).

These Bondholders' Associations announce, with reference to the communiqué issued on 1st December 1938, that up to the month of September 1939 the Bulgarian Government duly carried out the undertaking set out in that communiqué regarding the current service of the above-named loans but that following the outbreak of war transfers of the agreed percentage of the interest in foreign exchange were temporarily suspended. Subsequently, however, the Bulgarian Government found it possible to effect all the transfers due in the year 1939.

The Bulgarian Government now propose the following arrangements for the current service of their League and Pre-War Loans: —

1. The Bulgarian Government will provide the full service of these Loans in their budget for the financial year 1940.

2. They will immediately hand to the League of Nations Commissioner in Bulgaria non-interest bearing leva Treasury Bills for 60% of the interest and the full amount of the sinking fund where this applies. —

3. They will transfer: —

а) 40% of the instalments of interest service due in foreign exchange in respect of the following coupons:

заемъ	7%	1926 г.	купони съ падежъ	1. VII. 1940 г.	7%	1926 Loan Coupon due	1st July 1940 and
				1. I. 1941 „			1st January 1941.
„	7½%	1928 „	„	15. V. и	7½%	1928 „	15th May and
„	6%	1892 „	„	15. XI. 1940 „	6%	1892 „	15th November 1940.
„	5%	1896 „	„	14. VII. 1940 „	5%	1896 „	15th Nnuary and
„	5%	1902 „	„	14. I. и	5%	1902 „	14th July 1940.
„	5%	1904 „	„	14. VII. 1940 „	5%	1904 „	14th January and
„	5%	1907 „	„	14. III. и	5%	1907 „	14th July 1940.
„	5%	1909 „	„	14. IX. 1940 „	5%	1909 „	14th March and
„	4½%	1937 „	„	14. V. и	5%	1904 „	14th September 1940.
„	4½%	1909 „	„	14. XI. 1940 „	5%	1904 „	14th May and
				1. II. и	4½%	1907 „	14th November 1940.
				1. VIII. 1940 „	4½%	1907 „	1st February and
				1. VI. и	4½%	1909 „	1st August 1940
				1. XII. 1940 „	4½%	1909 „	1st June and
							1st December 1940.

Трансферитъ по настъпналитъ, но още непреведени вноски, ще бъдат извършени веднага; остатъкътъ ще бъде трансфериранъ на уговоренитъ за всеки заемъ падежи.

б) 40% отъ по-нататъшнитъ вноски по службата на лихвитъ, дължими въ чужда валута до 31 декември 1940 г.

Що се отнася до предвоеннитъ заеми, процентитъ отъ лихвата, които следва да се трансфериратъ въ чужда валута, ще бъдат пресметнати съгласно процентитъ, уговорени въ спогодбата отъ 11 декември 1926 г. за годинитъ 1930 до 1933. За заемитъ 1892, 1902, 1904, 1907 и 1909 г. пресметанията ще станатъ въз основа на сумитъ, дължими въ златни франкове, такива каквито сѫ предвидени въ емисионнитъ договори.

Купонитъ, платени въ размъръ на 40% съгласно горнитъ разпоредения, ще се сѣтватъ за окончателно уредени съ тия плащания.

По-нататъшнитъ вноски отъ 40% отъ службата на лихвитъ, дължими до и включително 31 декември 1940 г. по купонитъ съ падежи следъ 1 януарий 1941 г., ще бъдат трансфериранъ въ чужда валута като временни плащания, безъ съ тѣхъ да се предсѣтватъ по никой начинъ съплащанията, които биха се постигнали впоследствие по купонитъ, за които тѣ ще се отнасятъ.

4. Въ края на финансовата 1940 г., следъ като българското правителство е трансферирао редовно въ чужда валута 40% отъ службата по лихвата презъ годината, комисаритъ на О. Н. ще върне на българското правителство съкровищнитъ бонове за 60% отъ лихвата и пълната стойностъ на погашенията, както е поменато въ пунктъ 2 по-горе.

5. Българското правителство се задължава да даде поне смѣното благоприятно третиране изцѣло по всички заеми, предметъ на настоящата спогодба, ако даде по-благоприятно третиране на които и да било държавенъ или гарантиранъ отъ държавата дългъ.

6. Българското правителство се задължава да обещи бъдещата служба на тия заеми заедно съ съответнитъ комитети на носителитъ преди да състави бюджета си за 1941 г., въ всеки случай преди края на м. декември 1940 г.

Предлагайки това споразумение на горепоменатитъ сдружения на носителитъ на държавнитъ заеми, българското правителство счита за нужно да заяви, че, при всичкото му добро желание да се помъжи да изпълни тия споразумения, то не е сигурно, че ще може да поддържа трансферитъ въ размъръ на 40% презъ цѣлата 1940 г., ако българскиятъ износъ на пазаритъ съ свободни девизи не даде достатъчно свободна чужда валута, за да се удовлетворятъ нуждитъ на страната, включително службата по държавнитъ дългове.

ЗА БЪЛГАРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО:

(п.) Н. Момчиловъ

Пълномощенъ министъръ

(п.) Ал. Молловъ

Директоръ на държавнитъ дългове

Горепоменатитъ сдружения на портъборитъ, взаимки бележка, че българското правителство ще употреби всички усилия да изпълни гореказанитъ задължения, сериозно се надѣватъ, че не ще настане прекъсване въ предложенитъ условия за службата по дълговетъ. При сегашнитъ обстоятелства тѣ препоръчватъ на портъборитъ да приематъ тия предложения на българското правителство.

Such instalments as have already fallen due, but have not yet been transferred, will be transferred immediately; the rest will be transferred on the recognised instalment dates for each loan.

b) 40% of the further instalments of interest service due in foreign exchange up to 31st December 1940.

For the Pre-War Loans the percentages of the interest to be transferred in foreign exchange will be calculated on the percentages provided by the agreement of 11th December 1926 for the years 1930 to 1933. For the 1892, 1902, 1904, 1907 and 1909 Loans the calculations will be based on the amounts due in gold francs as provided in the original contracts.

Coupons paid at 40% in accordance with the above provisions, will be regarded as satisfied by those payments.

The further instalments of 40% of the interest service falling due up to and including 31st December 1940 in respect of coupons maturing after 1st January 1941 will be transferred in foreign exchange as provisional payments on account which will in no way prejudice any arrangements which may subsequently be made for the coupons to which they relate.

4. At the end of the financial year 1940 when the Bulgarian Government have duly transferred in foreign exchange 40% of the interest service throughout the year, the League of Nations Commissioner will release to them the Treasury Bills for 60% of the interest and the full sinking fund mentioned in paragraph 2f

The Bulgarian Government undertake that, if they accord more favourable treatment to any foreign obligation due from or guaranteed by the Bulgarian State, they will accord at least as favourable treatment to the whole of all the loans now under consideration.

The Bulgarian Government undertake to discuss the future service of these loans with the bondholders' committees concerned before they frame their budget for the financial year 1941 and in any case before the end of the first week in December 1940.

In proposing these arrangements to the above-named Bondholders' Associations, the Bulgarian Government feel that they should make it clear that while they will, of course, exert their best efforts to fulfil their undertakings, they do not feel certain of their ability to maintain transfers of 40% of the interest throughout 1940 if Bulgarian exports to free exchange markets do not yield adequate amounts of free exchange to meet the country's requirements, including the debt service.

FOR THE BULGARIAN GOVERNMENT

(s) N. Momtchiloff

Minister Plenipotentiary.

(s) A. Molloff

Director of the Debt Administration.

The indermentioned Bondholders' Associations in taking note that the Bulgarian Government will use every endeavour to fulfil the undertakings set out above, express the earnest hope that no breakdown will occur in the proposed conditions of service. In the existing circumstances, they recommend the Bulgarian Government's present proposals to the bondholders' acceptance.

FOR THE LEAGUE LOANS COMMITTEE (LONDON)

(s) Bessborough. — Chairman.

(s) A. S. G. Hoar. — Secretary.

FOR THE COUNCIL OF FOREIGN BONDHOLDERS

(s) Bessborough — President.

A. L. Philp. — Joint-Secretary.

FOR THE ASSOCIATION NATIONALE DES PORTEURS FRANCAIS DES VALEURS MOBILIERES

(s) E. Regard. — Président de l'Association

(s) Paul Gauthier. — Président du Comité.

L. Martin. — Directeur.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н д-р Никола Сакаровъ.

Д-р Никола Сакаровъ: (От трибуната) Г-да народни представители! Касае се за една спогодба по плащанията на лихви за нашите държавни заеми, преди и следвоенни — каквато спогодба бѣ сключена и за 1939 г., но съ една разлика, на която ще обърна вниманието ви — и която спогодба представлява значителен интерес както за нашето стопанство, така по-специално и за нашите държавни финанси.

На 14 декември 1938 г. Народното събрание се произнесе по една подобна спогодба за плащанията през 1939 г., от 1 януари до 31 декември 1939 г. Азъ имахъ случай да говоря по тази спогодба, върху което мое подробно говорене се позовавамъ и сега. Ако нѣкой отъ г-да народните представители се интересува за повече подробности, може да се обърне къмъ стенографския дневникъ отъ 14 декември 1938 г., където ще намеримъ произнесените речи отъ всички взели думата народни представители и пълните освѣтления, дадени отъ финансовия министъръ г-нъ Божиловъ.

Обаче сега, при значително измениените условия на нашето народно стопанство, при мѣнотията, съ които ще се срещне нашиятъ държавенъ бюджетъ, за който тукъ подиръ десетина-петнадесет дни или единъ месецъ ще стане дума, не сѣ достатъчни малкото възможности, които се откриватъ отъ вчера насамъ за министъра на финансите съ нѣколкото данъчни законопроекти и съ нѣколкото решения, взети отъ Министерския съветъ, по кредити, подлежащи на одобрение отъ Камарата, за да се уравни бюджетътъ. Набелязаха се, внишиха се нѣкои указания, отъ които можемъ да следимъ за голѣмимъ бюджетни мѣнотии, които предстоятъ. Фактътъ, че бѣхме сезирани и съ законопроектъ за гласуване още на една дванадесетинка за м. априлъ, говори, че за представянето уравнилсѣ бюджетъ на държавата за 1940 г. се срѣщатъ доста много мѣнотии, които ще трѣбва съ различни източници и комбинации по разходи да бъдатъ преодолявани. Нѣщо повече. Министърътъ на финансите даде да разберемъ, както тукъ, така и въ финансовата комисия при нейното конституиране вчера, че е пригответъ и други още законопроекти — на първо мѣсто законопроектътъ за изменение и допълнение на народната законъ за данѣка върху приходитъ — само чрезъ гласуването на които щѣла да се открие възможностъ за съставянето на бюджета за 1940 г. Безъ тия закони, които ще опредѣлятъ размѣра на приходитъ по бюджета, не би могло да се опредѣлятъ и разницитъ на разходитъ — при това разходи, които сега всѣки единъ, билъ той специалистъ или не, има това чувство, че се явяватъ въ размѣри по-големи и че приходитъ за покриването имъ се събиратъ по-болезнено поради настаналите мѣнотии въ живота на всички наши стопански слоеве.

Ето защо въ не много дълго говорене, понеже ще участвамъ въ финансовата комисия, въ 20-тина минути, макаръ да разполагамъ съ повече време по правилника, азъ искамъ да обърна внимание на два-три пункта отъ тази спогодба, за да подчертая особено единъ отъ тѣзи пунктове, който съставлява последната частъ на мотивитъ, прочетени преди малко. Тия мотиви говорятъ за известни възможности да не бъдатъ платени уговорените суми по конвенцията, предметъ на нашите разисквания.

Председателстващ Димитър Пешев: Моля, г-нъ Сакаровъ. — Г-да народни представители! Издадена е покана за свикване на заседание комисията по Министерството на финансите въ 5 ч. Понеже до това време заседанието на Народното събрание не може да се приключи, да се смѣта, че поканата е за времето следъ затварянето на заседанието. Моля, прочее, членоветъ на комисията, следъ закриването на заседанието на Народното събрание, да отидатъ на заседанието на финансовата комисия.

Продължавайте, г-нъ Сакаровъ.

Д-р Никола Сакаровъ: Съ две думи искамъ да анализирамъ съдържанието на спогодбата. Въ нея различното отъ спогодбата за 1939 г. е само това, че по спогодбата за 1939 г. първото полугодие се плащаше по-малкъ процентъ отъ 40%, т. е. 36½%, а второто полугодие се плащаше 40%. А сега, по спогодбата за 1940 г., нашето правителство очевидно е било принудено да приеме именно по-големия процентъ — 40% за цялата година, съ което естествено се увеличава и общата сума на трансфера, на препращането, на изпращането валута въ чужбина, а съ това се намалява сумата за нетрансфера, т. е. тая сума,

която нѣма да се изпрати, която формално се счита, че е задължение на държавата, но нѣма да се плаща.

Както азъ обяснихъ на 14 декември 1938 г., искамъ да вървамъ, че и въ съзнанието на правителството, и въ съзнанието на нашите кредитори стои, че тия суми се считатъ задължени въобще, независимо отъ въпроса, че не се плаща погашение нито за предвоенните заеми, нито за следвоенните заеми. Въ общата смѣтка се предвижда погашение за двата следвоенни заема, отъ 1926 и отъ 1928 г. Първиятъ, отъ 1926 г., носѣше името хуманитаренъ, но, разбира се, това не бъркаше да бѣде той напълно лихварски, защото служеше за настаняване на бѣжанцитъ, а всмѣхностъ носѣше всички атрибути на единъ лихварски, да не кажа лихвоимски заемъ. По тия два заема и до този моментъ не е признато, че фактически и по тѣхъ не ще има погашения въ бъдеще. Въ тая спогодба, както и въ предшестващата, се предвижда, че къмъ сумата на нетрансфера, 60-тъ процента, която нѣма да се плати, ще се отнесе и съответната сума на погашение. Съкровищните бонове за тия суми, които държавата ще даде веднага на представителя на заемитъ, ще бъдатъ върнати на българската държава, само следъ като тя е изплатила 40-тъ процента за лихви. Министърътъ на финансите обяснява въ мотивитъ къмъ предложението, че това е вече извършено по отношение на 1939 г.

Г-да! Тежко бѣше положението за насъ при спогодбата за 1939 г.; още по-тежко е при тая за 1940 г. При споразумението съ сѣшитъ портъбори или комитети на разните портъбори, носители на облигации отъ нашите заеми, за 1939 и 1940 г. положението е по-тежко, отколкото за спогодбитъ презъ 1937/1938 г. Тогава имаше поне едно обяснение — по-благоприятното положение изобищо на страната презъ тия две последни години. Ако за миналата 1939 г. можеше да се поддържа отъ нѣкои, че подобно благоприятно положение продължава още да съществува, считамъ, че за 1940 г. портъборитъ или тѣхнитъ комитети сѣ на погрѣшенъ пътъ, ако смѣтатъ, че българското стопанство и българските финанси сѣ при по-благоприятни условия и отъ 1939 г. за да може да се плащатъ нѣколко пункта повече презъ 1940 г.

Има, обаче, единъ пасажъ въ тази спогодба, който, споредъ мене, е най-доброто въ нея. Азъ искамъ на него да обърна най-сериозно внимание. Искамъ чрезъ дебатитъ тукъ, въ Народното събрание, да се изрази съзнанието на Народното събрание за действителното положение, за сериозните мѣнотии и предвидяните перспективи за утрешния денъ. Да се приложи тѣкмо казаното въ тоя пасажъ, което е декларация на нашето правителство при преговоритъ, чрезъ неговитъ делегати, и което е прието по принципъ отъ страна на носителитъ на титри, чрезъ тѣхнитъ комитети. Тѣ употребяватъ, както виждате, единъ изразъ въ смисълъ, че правителството сериозно мисли да се снабди съ необходимата валута, за да може да имъ плати. То мисли сериозно, но не ще може да имъ плати.

Азъ считамъ, че отъ тази трибуна и, въобще, при разглеждането на подобни въпроси на публично мѣсто, въ печатъ или въ събрания, трѣбва да бѣде отбѣлена всѣка помисълъ у нашите кредитори, че ние, като държава, правимъ възражения срещу тѣхнитъ искания, като изхождаме отъ нежелание да се плаща. Азъ съзнавамъ, какво би значило това, ако би се декларирала подобна идея и ако би се пристъпило къмъ подобно действие безъ основание. Имамъ предвидъ пълната отговорностъ за това, което казвамъ; имамъ съзнание за това, което може да направи правителството, и за това, което може да стане като решение на Народното събрание.

При никакви условия не казвамъ, че става дума за нежелание.

Нѣщо повече, азъ ще кажа, че дори въ течение на последните две десетилѣтия българската държава, по съображения отъ вътрешенъ характеръ, по съображения отъ външенъ характеръ, по съображения на нѣкакви напѣлди и намѣрения, е платила всичко, както е било уговорено. Тя е платила много повече отъ това, което тя е била способна да плати.

И като казвамъ, че е платила много повече отъ това, което е била способна да плати, всѣки ще рече: ами какъ е издържала? Тя е издържала съ това, че е скъпявала тамъ, където не е трѣбвало; сѣмвала е своето стопанско, културно, просвѣтно и социално развитие; изнавала е своя народъ отъ много благоустройствени и хигиенични съоръжения, за да удовлетвори изискванията на нашите кредитори. Формално договорно, международно-договорно и частно-договорно, естествено е, че всѣки дължникъ, поелъ задължение, мисли да го плати и трѣбва да го плати.

Но повтарямъ, по вътрешни съображения и по-малко по външни съображения, ние сме плащали. Ние можемъ да кажемъ на нашитѣ кредитори винаги, че едва ли има държава на Балканитѣ, която да може да се похвали — пълно — че е била крайно много изпълнителна въ своитѣ задължения къмъ своитѣ чуждестранни кредитори.

Повече отъ всички други, бихъ казалъ, защото много голѣми държави, много богати държави, много съ значителни ресурси държави, безъ да споменавамъ имена, които се намиратъ днесъ въ двата воюващи лагера, отказва навремето и не плащаха своитѣ задължения. Нѣщо повече, държави, които се считатъ даже за много богати и разполагатъ съ всички възможности, казаха въ единъ моментъ: „Нашитѣ държавни нужди не позволяватъ да платимъ“, и не платиха.

Значи, когато азъ натискамъ на този именно пасажъ въ спогодбата, никой нѣма право да подозре, никой нѣма право да помисли, никой нѣма право да утвърди, че бихъ желалъ нѣкому да внуша мисълта, че не желая да платимъ. Ако можемъ въ случая да употребимъ понятието нова българската държава е проявила тая воля, проявявала я е, проявява я и въ тази спогодба. Обаче азъ държа да изтъкна фактическитѣ условия, при които ние проявяваме нашата воля. И когато направимъ анализъ на действителното наше положение и развитие, ние виждаме, че по сѣния общъ бюджетъ въ дадена година, когато ще трѣбва да бждемъ щедри да платимъ на чуждия капиталъ срещу неговитѣ вземания — не говоря за политически вземания, става дума за заемитѣ; политическитѣ вземания азъ съмъ ги отричалъ тукъ отъ 20 години — ние сме правили жертвата по следния начинъ: въ съответнитѣ бюджетѣ на разнитѣ министерства сме били принудени да не гласуваме разходи, които сѣ били отъ първа необходимостъ; били сме принудени да не подобримъ положението на известни наши социални категории, да речемъ положението на нашитѣ чиновници, на нашитѣ работници, на нашитѣ пенсионери; ние сме били принудени да не дадемъ кредити за известни много важни благоустройствени нужди — пътища, сгради; ние сме изоставили много пъти нашето учебно дѣло, нашитѣ болници, като не сме давали суми за пособия, за сгради и пр. Значи, въ тази атмосфера трѣбва да се постави този въпросъ и да се разбере, че въ никой моментъ не бива да става дума и не става дума за нежелание за плащане, за липса на воля, а винаги става дума за невъзможностъ да се плаща. Действителната наша възможностъ, не мога да приема, че ще я определя Лондонъ, Парижъ или който ще бжде другъ отъ вънъ, а трѣбва да бжде определяна отъ българската държава, отъ българското Народно събрание, отъ българското правителство. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои народни представители) Трѣбва да се взематъ предвидъ действителнитѣ нужди и възможности за удовлетворението имъ отъ българския народъ.

При тѣзи обстоятелства азъ казвамъ, че намирамъ за много добъръ последния пасажъ, последното, да го наречемъ, постановление на спогодбата, което гласи: (Чете) „Предлагайки това споразумение на горепоменатитѣ сдружения на носителитѣ на държавнитѣ заеми, българското правителство счита за нужно да заяви, че при всичкото му добро желание да се помъчи да изпълни тия споразумения, то не е сигурно, че ще може да поддържа трансферитъ въ размѣръ на 40% презъ цѣлата 1940 г., ако българскиятъ износъ на пазаритѣ съ свободни девизи не даде достатъчно свободна чужда валута, за да се удовлетворятъ нуждитѣ на страната, включително службата по държавнитѣ дългове“.

Г-да народни представители! Това е ценното въ спогодбата, и затова го поминавамъ азъ, за да не остане мъртва буква. Защо? Не защото министърътъ на финанситѣ и кабинетитѣ на България нѣма да пожелаятъ това — не, а защото заинтересуванитѣ бдятъ, гледатъ да покажатъ винаги, че имаме много и че могатъ да взематъ. Въ този смисълъ азъ моля, било въ публични изказвания, било въ писания, да не се ръководи никой отъ желанието да посочи, че въ нѣщо той, или тѣ, управление, управления сѣ постигнали такива грандиозни успѣхи, че даже разполагатъ съ крайно много излишци по нашитѣ бюджети. Излишечитѣ, за които се говори и паше, иматъ формаленъ характеръ. Излишечитѣ сѣ временни, тѣ сѣ временни смѣтки, тѣ сѣ върни по цифри. Никой да не мисли, че единъ министъръ на финанситѣ е способенъ — не говоря за г-нъ Божиловъ, него го зная, той абсолютно не е способенъ за това — да ви даде фалшиви цифри, защото ще бжде изобличенъ. Цифритѣ сѣ върни, обаче въпросътъ е другъ. Всѣка цифра, колкото и да е ценна, всѣка данна на статистиката, колкото и да е ценна, да напътва мисълта,

да дава характеристика за известни положения, си търси майстора, за да я тури на мѣстото ѝ. Всѣка цифра има тежестъ на мѣстото си, както камъкътъ тежи само въ легловището си. И когато се казва, че имаме излишекъ за 1936, 1937, 1938 и 1939 г., това ще рече, че действително приходи сѣ реализирани за нѣкои, може би, повече отъ предвиденото, но сѣ станали съкращения на предвиденитѣ разходи и по този начинъ смѣтката въ края, въ баланса наистина дава излишекъ. Който не схваща тази работа, същността, като чуе, че има излишекъ, казва: има излишекъ, дръжте сега, дайте отъ излишка на насъ толкова, за тази целъ толкова, а не държатъ смѣтка, че нуждитѣ далечъ-далечъ не сѣ удовлетворени.

Г-да народни представители! Това е все книжна работа. Излишекъ има доколкото е потребно да се уравнивери формално бюджетътъ въ неговитѣ приходни и разходни пера. Излишекътъ фактически се губи веднага, защото следъ кратко време се явяватъ различни допълнителни, свръх-смѣтни, извънбюджетни кредити — кредити съ разни наименования — и цѣлѣниятъ излишекъ се изпарява, престава да съществува. А ще се яви тукъ нѣкой кореспондентъ, агентъ на съответнитѣ банкири, и ще каже: „А, чудесно, вижъ ти държавна надвеса си на харчоветѣ, удовлетворила напълно разходитѣ си, задоволила всички свои социални, стопански и културни нужди и на това отгоре ѝ артисало!“ — нѣщо, което не е било нито преди войната, нито го има сега презъ време на войната въ нито една отъ воюващитѣ страни. Сега тѣ сѣ заети съ проблемата, по кой начинъ да не разбере свѣтътъ, какъ прикриватъ своята действителна инфлация. Тамъ, където сѣ тѣ, и отъ двата лагера, ние сѣ всички сили, сѣ четири очи, трѣбва да гледаме да не сме, та по този начинъ да не стигнемъ до тия нещастни необходими, до промѣни чрезъ инфлация и разорения на населението, до особени характеристики за положения, които иматъ свършено другъ характеръ и смисълъ отъ предположения.

Съ тази мотивировка искамъ да кажа — нека знаятъ това тѣзи, които сѣ подписали спогодбата — че при условията, при които тя е сключена, особено последния ѝ пунктъ, не може, освенъ да бжде одобрена отъ Народното събрание. Същественото и голѣмо условие, за изпълнението на което ние трѣбва да бдимъ — разбираме държавата чрезъ нейното правителство и контролата на Народното събрание — се съдържа въ тоя пасажъ, който е благоприятенъ за насъ. Дано се разбере и изпълни това, за да не плащаме 40% въ едно време, когато най-богати страни въ Южна Америка и най-богати страни въ Европа казватъ: не може — и веднага намиратъ мотиви, морални и други, за да кажатъ, че не могатъ да плащатъ. И ние не можемъ да плащаме.

Подчертавамъ: намирамъ, че това условие въ спогодбата е добре предявено. То е предявено отъ нашето правителство. Добре е, че нашитѣ делегати сѣ успѣли да добиятъ съгласието на комитетитѣ на носителитѣ на облигациитѣ отъ нашитѣ заеми. Но пожелавамъ правителството, финансовиятъ министъръ — той е центърътъ въ кабинета по тѣзи въпроси, а тѣзи въпроси сѣ центърътъ на дейността въ Народното събрание; финанситѣ и стопанството сѣ центърътъ на обществените и културния животъ — още при първитѣ плащания да поставятъ наясно нашитѣ възможности.

Кои сѣ тѣ? Деветъ десети и повече отъ нашата търговия, или, другояче казано, съ изключение на житото, продавано въ злато, цѣлата наша търговия върви на почвата на клирингитѣ и компенсациитѣ и ще върви така. Тѣмъо държавитѣ, на чиито поданици главно дължимъ, сѣ държави съ така нареченитѣ първокласни валути. Проблемътъ е: разширение на търговския обмѣнъ съ тѣхъ, т. е. готовностъ да купятъ отъ насъ, да бждемъ завѣрени съ съответнитѣ чуждестранни валути, книжни, равни на злато, или въ друга форма. Това трѣбва да се уреди. Примѣрно: купете тютюнъ отъ насъ и платете въ злато; сѣщо и други стоки; тогава ще платимъ, доколкото можемъ и ние, въ течение на цѣлата година. Но ако продължава много войната и ако много ни ухажватъ да се намѣсимъ, азъ предпочитамъ да сме въ миръ и неутралитетъ, да разширяваме търговско-стопанскитѣ отношения и да плащамъ въ последната възможностъ, но да не настанатъ по-тежки условия за насъ. Тази работа е много тънка. Не се съмнявайте, че г-нъ Божиловъ я знае. Азъ подчертавамъ — съ отговорността, която имамъ като васъ — тази необходимостъ съ целъ за внушение, ако обичате, и за подкрепа; съ целъ да постигнемъ едно евентуално неплащане на уговоренитѣ проценти, тъй като не ще бждемъ способни за плащане. Ако, обаче, търговията се промѣни по такъвъ начинъ, така

рѣзко, че действително ние да се снабдимъ съ валута, тогава, естествено е, че нѣма причини да мислимъ, че можемъ да имъ кажемъ: не ви даваме, защото валутитѣ ще бѣдатъ на наше konto у тѣхъ. Това тѣ знаятъ много добре. По това споръ нѣма.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Казахте, че ще говорите 20 минути, а 25 минаха.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Е, нѣма нищо. Комисията ще чака. (Смѣхъ) Правото ми е да говоря цѣла часъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Само 20 минути казахте.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Нѣма да използвамъ напълно времето си. (Оживление)

Има едно положение, което ни ползува, което ни ползуваше и въ 1939 г., но което не е специално упоменато въ мотивитѣ отъ г-нъ министра на финанситѣ. Той смѣта, че то е известно. И той е правъ, фактически намаляния ставатъ пакъ въ наша полза, поради намалянието на курса на английската лира. Това на първо мѣсто. Второ . . .

Министъръ Добри Божиловъ: Доларътъ, доларътъ.

Д-ръ Никола Сакаровъ: . . . да, и доларътъ се държеше на книжна стойностъ, върху нѣкогашни пресмѣтания — по 139 български лева за доларъ, а сега курсътъ му е 84, 83, 82-50 л. Нѣма съмнение, това е полезно. Американцитѣ, Щатитѣ, които участвуватъ само въ два наши следвоенни заеми, не правѣха разлика между злато и книга. Може би тѣ самитѣ не подозираха падането на тѣхната книжна монета, долара. И не само ние като длъжници се ползуваме отъ това падане, но и всички длъжници къмъ тѣхъ. Англичанитѣ, които иматъ едно особено чувство на свѣтовно господство, съ което живѣятъ отъ три вѣка насамъ, смѣтаха, че въобще лирата не подлежи на падане, както, напримеръ, сега смѣтатъ, че и тѣхното господство на империалисти е непоклонимо. Азъ съмъ на противно мнение и вѣрвамъ, че то ще се потвърди. (Оживление)

Искамъ да подчертая, че тоя фактъ, именно, ползува българската държава. Затуй въ края на крапцата, въпрѣки увеличението на процента общо на 40% — не съмъ още направилъ точна смѣтка за сумитѣ, но не ми се вижда, че може да има нѣкакво голѣмо намаляние по сѣция париграфъ на миналогодишния бюджетъ — все пакъ ние се ползуваме. Ние се ползуваме и казваме: мерси! Оплакваме се отъ туй, което ни боли, да не се хвалимъ за това, което ни е добре.

Искамъ да обърна внимание на друго нѣщо. Нашитѣ заеми продължаватъ да се контролиратъ тукъ, въ София, отъ чужди представители. Наистина, това е уговорено въ съответнитѣ договори. Има представител на предвоеннитѣ заеми, има представител на следвоеннитѣ заеми, има съветникъ отъ Обществото на народитѣ при Българската народна банка, а има представителство и по заема отъ 1923 г., нареченъ „Ено“.

Разбира се, подписаната спогодба ще се одобри отъ Народното събрание. Ние не можемъ да не вотираме. Ние ще я одобримъ.

Но трѣбва да забележа, че гаранциитѣ по всички заеми сѣмъ предстатъчни. Въ течение на 30-40 и повече години тѣ се контролиратъ отъ делегати, които се грижатъ за интереситѣ на ония, които тѣ представляватъ. Тия гаранции, заложенитѣ приходи, стигнаха до тамъ, че по заемитѣ, и то не по всички — трѣбва да изключа заема отъ 1892 г., който има още единъ малък остатъкъ, визиранъ въ спогодбата и по който има, за съжаление, ипотска на наши желѣзнопътни линии до днешна дата — действителнитѣ приходи на държавата по тия гаранции достигатъ и надминаватъ 4½ милиарда лева годишно. А службата по тия заеми е само ¼ часть отъ приходитѣ, които сѣмъ заложенни. Тѣ могатъ да покрятъ цѣлкупната служба по тия заеми не по тая спогодба, дори ако базата на спогодбата не бѣше споразумѣнието отъ 11 декември 1926 г., по което процентитѣ по договоритѣ сѣмъ намалени значително. На тая база ние сме щастливо отъ редъ години. Ако сравнимъ тая база съ она отъ преди войнитѣ, т. е. процентитѣ по договоритѣ за заемитѣ, ще видимъ, че намалянието е значително, но това намаляние на процентитѣ е станало за всички държави, за всички длъжници, и за голѣмитѣ държави, не само за малкитѣ.

Ако реалнитѣ гаранции по тия заеми сѣмъ така голѣми, не е ли противъ престижа на българската държава — такъвъ добъръ платецъ, който се хвали съ това, и азъ съжалявамъ, че се хвали толкова много — да стои ключътъ на

държавното хранилище въ рѣката на делегатъ, който да казва на министра на финанситѣ: дай пари, за да ти предамъ бандеролъ за тютюнитѣ, за да ти предамъ гербови марки. Положението е такова: министърътъ на финанситѣ трѣбва да му даде злато, превърнато въ съответни суми, които плащаме по заемитѣ по съответнитѣ рати, за да му се предадатъ гербови марки или бандеролъ за тютюна. За следвоеннитѣ заеми иматъ още по-голѣма гаранция — заложенни сѣмъ приходитѣ отъ митницитѣ, които играятъ такава огромна роля въ нашия бюджетъ. Тѣ сѣмъ включени въ общата сума 4½ милиарда, която поменавъ.

И щомъ българската държава отъ 1902 г., когато наложиха контрола за пръвъ пътъ, и въ най-критичнитѣ финансови години е правила своитѣ плащания, както и следъ войната е плащала, азъ поставямъ въпроса, който поставихъ и на 14 декември 1938 г., а сега го подчертавамъ по-дебело: крайно време е да се предприематъ постѣпки, за да се вдигнатъ тия контроли върху изнитѣ финанси поради заемитѣ. Това е въпросъ, първо, на държавна честъ и престижъ, въпросъ на единъ платецъ, който не е изпадналъ въ фалитъ, въ банкрутъ, който нѣма основания да се срамува. Ние изглаждаме себе си, народа си, ние не задоволяваме нуждитѣ си, за да плащаме по заемитѣ. Казвамъ: да не се хвалимъ. Като си плаща така тоя платецъ, той има най-малкото правото да претендира за това, което е останало на друго мѣсто, за други държави.

Нѣкой отъ дѣсно: Това е вѣрно.

Д-ръ Никола Сакаровъ: Има другъ единъ фактъ, който не искамъ да премълча. Той се експлоатира. По заемитѣ на Гърция, наистина, грѣцката държава е присла да плаща 43% вмѣсто 40%. Това е истина. Азъ се отнасямъ съ уважение къмъ всички държави. Разбирамъ, че нѣма защо да се сърдимъ, да се караме, макаръ че имаме стари смѣтки по репарациитѣ. Трѣбва да кажа, че вѣроятно като морска страна, Гърция която играе сега голѣма роля въ транспорта, може да се снабдява съ дивизи лесно. Гърция може да се покаже, най-сетне, по-галантна. Азъ познавамъ грѣцкитѣ финанси, грѣцкия бюджетъ и все пакъ се удивлявамъ на тѣхнитѣ финансови катаклизми, които поематъ подобни ангажменти, когато тѣхнитѣ финанси, строго погледнато, дълбоко преценени, представляватъ по задоволяване нуждитѣ единъ минусъ, тѣ сѣмъ малко задъ нашитѣ. Но това е тѣхна домашна работа, не е моя работа да се мѣшамъ.

Като говоря тукъ, тѣ не могатъ да ме чуватъ, но искамъ да кажа, че не желая да ги следваме. 40% е много за насъ.

При условията, които се надѣвамъ да настѣпятъ, при доказателствата за нашата невъзможностъ да плащаме въ 1940 г., отъ която изтекоха вече два месеца, ние ще бѣдемъ изправени предъ много значителни усложнения. Ние чувствуваме ролята на нашата страна, като неутрална, както и на други неутрални страни. Тѣхната роля не е по-добра отъ ролята на ония, които воюватъ, но допускамъ, че тия усложнения могатъ да ни доведатъ до чикамакъ сокакъ, до импасъ. Виждамъ, че ще се усложни положението и затова не желая да заспиваме върху всевъзможни предположения, че всичко върви гладко. Напротивъ.

И затова ще искамъ и отъ бюджетарната, и отъ финансовата комисия, а се надѣвамъ, че това ще го искатъ мнозина отъ Народното събрание, да задоволимъ максимално възможнитѣ наши благоустройствени, културни и социални нужди, да поставимъ условията на нашия животъ върху почвата на едно разширено производство и една нормална консумация. И ако тогава, следъ това, приходитѣ сѣмъ по-голѣми, ще бѣдемъ по-добри платци.

Нѣкой отъ дѣсно: Вѣрно!

Д-ръ Никола Сакаровъ: И така г-да народни представители, като завършвамъ моя говоръ преждевременно, за да задоволя малко и Митко Пешевъ, който се сърди, че при казвамъ повече, азъ моля министра на финанситѣ да обсъди условията, да намѣри подходящия дипломатически моментъ, когато да заговори на различнитѣ делегати и пратеници, да не ни контролиратъ като малолѣтни, а да имъ каже, че ние сме бая-бая възрастни, че ние не сме ги опекили съ нищо, а че тѣ доста отъ насъ артъкъ сѣмъ вземали. (Ржкоплѣскания отъ всички страни)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Мушановъ.

Никола Мушановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Ако идвамъ на трибуната, не идвамъ, за да говоря дълго. Смѣтамъ за нужно да направя нѣкой бележки по

предложението, което е представено за одобрение, като предполага, че така ще дам повод на г-нъ министъра на финансите да обясни някои въпроси, свързани с това предложение.

Внасянето на предложения за одобрение на спогодби или конвенции, сключени между нашата държава и портърит, е един акт, който подлежи на одобрение от Народното събрание или на отхвърляне. Въ него добавки, прибавки и измѣнения не могат да стават. Това е единъ сключенъ договоръ, който може да се измѣни само по съгласието на дветѣ страни. И азъ тукъ не излизамъ, за да ви говоря, че трѣбва да отхвърлите това предложение, но, вѣждайки, че има много нови народни представители, на които може би тѣ въпросъ е чуждъ, искамъ да се спрамъ на историята на този въпросъ, за да можемъ да си обяснимъ предложението, което разискваме днесъ.

Г-ла народни представители! Въпросътъ за отношенията на българската държава спрямо носителитѣ на титритѣ на нашиятъ предвоенни и следвоенни заеми има доста дълга история. Водени сѣ преговори доста дълги и то много мъчителни, между държавата и носителитѣ на титритѣ.

Нека още въ началото да ви обърна вниманието, че третирането на тия въпроси сѣ представителитѣ на известни банки е една фикция. Ония банки, сѣ които нашата държава третира, всъщностъ иматъ само едно морално качество да третиратъ сѣ българската държава, като емитирали тѣзи заеми. Иначе титритѣ на тия заеми почти не се държатъ отъ никоя банка въ чужбина, сѣ изключени на единъ малък пакетъ въ една банка въ Америка. Всички портюри сѣ частни лица, граждани, които сѣ ги купили, но понеже банцитѣ сѣ емитирали тия заеми, нѣкокси морално сѣ задължени да преговарятъ сѣ нашата държава относно съдбата на всички портюри, граждани на различни държави. Банцитѣ винаги правятъ препорѣки на носителитѣ: „Препорѣчваме на нашиятъ клиентъ да приематъ тая спогодба“ и фактически така ставатъ спогодбѣтѣ между държавата и носителитѣ на титритѣ.

Следъ войнитѣ стопанската на всички държави, както и държавнитѣ финансии, и на победени и на победители, се разстроиха. Валутата на нѣкои държави падна много долу. Примѣрно, ние трѣбваше да плащаме 27 л. за единъ златенъ франкъ. Това значи, че по нашиятъ заеми, контрактирани преди войнитѣ, ние трѣбваше да платимъ за единъ златенъ левъ 27 лева, нѣщо, което не бѣше възможно да се понесе. И затуй държавитѣ започнаха, чрезъ нови спогодби, да уреждатъ отношенията помежду си.

Азъ искамъ да спомна — и отъ тамъ ще започна — че основната спогодба между нашата държава и носителитѣ на нашиятъ предвоенни и следвоенни заеми, която е посочена отъ г-нъ министъра на финансите — спогодбата отъ 11 декември 1926 г. — сключена отъ тогавашния министъръ Молдовъ сѣ носителитѣ на титри, съдържа една таблица, една скала. Тая таблица е определена — всѣки три години процентътъ ще се увеличава сѣ 7 златни стотинки. Когато азъ въ 1933 г. трѣбваше да третирамъ, срокътъ бѣше отъ 1 априлъ 1930 г. до 31 мартъ 1933 г., като таблицата предвиждаше 56 стотинки златни за всѣки 100. По тая таблица отъ тогава всѣки три години трѣбваше да увеличаваме сѣ 7 златни стотинки. Ако по тая таблица не бѣхме сѣрѣли въ 1933 г. на 56 златни стотинки за 100, за времето отъ 1936 до 1939 г. и отъ 1939 до 1942 г., щѣхме досега да стигнемъ: 3 по 7 — 21 стотинки, или ние трѣбваше да плащаме сега 77 златни стотинки за 100. Вие можете да си представите, каква голѣма разлика бихме имали спрямо тѣзи 21 златни стотинки, щомъ като златниятъ франкъ има по-малък курсъ — тукъ има по-голѣми математически, тѣ могатъ да смѣтнатъ по-добре — но това щѣше да бѣде около 6 л. и нѣщо.

Първата работа, която трѣбваше да направи българската държава, бѣше да спре увеличаването по таблицата, споредъ спогодбата отъ 1926 г. И действително, следъ доста дълги преговори, най-подиръ се установи, че процентътъ ще остане 56 стотинки. И азъ съмъ доволенъ да кажа, че всички правителства отъ тогава досега, включително и днешното, които ни следватъ, сѣ държали здраво предъ портъритѣ плащането да остане на базата на таблицата отъ 1933 г.

Второ едно предвиждане, за което уважаемиятъ г-нъ Сакаревъ говори — азъ съмъ на малко по-друго, не на особено мислене, защото фактически ми се чини, че не е вѣрно — се отнася за заложенитѣ приходи. Действително, нашиятъ заеми сѣ контрактирани срещу залогъ на държавни приходи. Той спомена за приходитѣ отъ жѣлѣзницитѣ. Заложени сѣ и бандеролитѣ на тютунитѣ, и приходитѣ отъ митницитѣ. Тия приходи сѣ надхвърлили много пъти платежитѣ, които българската държава имаше да прави

къмъ чуждитѣ портюри. Обаче чужденцитѣ не ни освобождаваха това sur plus, тѣзи свръхприходи, освенъ презъ 6 месеци. Срещу заложенитѣ суми поѣкога се намираха стотици милиони лева повече, отколкото кредиторитѣ имаха право да взематъ, като се смѣтне на база 32 1/2%. Ипо тѣзи въпроси сѣ ставали много прения. Азъ не зная дали г-нъ Сакаревъ си спомня, но сигурно знае споровѣтѣ за бандеролитѣ. Приходите отъ тѣхъ достигаха много по-голѣми суми, отколкото трѣбваше да платимъ на носителитѣ на заемитѣ. Тѣ, обаче, не искаха да ни освобождаватъ сумитѣ, въпреки крещящата нужда на държавата, освенъ на 6 месеци. По този начинъ стотици милиони лева не можаха да бѣдатъ освободени. Азъ сподучихъ да ги освободя само следъ като ги заплашихъ — направихъ и клишетата въ Държавната печатница — че ще напечатамъ бандероли, защото бандеролитѣ сѣ подъ ключъ на чужденцитѣ. Така азъ успѣхъ да отключа тогава бандеролитѣ за тютюневитѣ фабрики. Но следъ съгласението отъ 17 мартъ 1933 г. въ Лондонъ, прието отъ французитѣ на 17 априлъ 1933 г., отчитането става на единъ месецъ, на 15 дни, и сумитѣ, които превишаватъ, винаги сѣ на разположение на държавното съкровище, то може да си ги взема, тѣ не сѣ блокирани и не сѣ държани на разположение, защото отчитането не става на 6 месеци, както по-рано.

Споменахъ тѣзи работи, за да ви бѣде ясно, какъ се развиваха по-нататъкъ работитѣ. Казахъ и ще повтѣря, че българската държава и всѣки министъръ на финансите сѣ се стремили да облекчатъ положението на българската държава. Обаче въ единъ параграфъ на конвенцията отъ 1926 г. — да не го чета — е казано: въ случай че финансовото положение на България се подобри, портъритѣ иматъ право да искатъ да се измѣни скалата — да се увеличи, да върви вече редовно, а не да се спира на 56 златни стотинки, както бѣше по-рано. Азъ съмъ особено доволенъ, че сегашниятъ министъръ на финансите знае мъчителнитѣ въ 1932 или 1933 г., защото тогава бѣхме въ финансовия комитетъ сѣ него, като представителъ на Народната банка. Тогава портъритѣ се базираха на този параграфъ и казваха: „Вашето състояние се подобри, вашиятъ финанси сѣ добри и затова ще повишимъ, не можемъ да останемъ на 32 1/2%“. Ние, българитѣ, често обичаме да се хватимъ и да казваме, че положението ни е по-добро, отколкото е въ действителностъ. Затова ние трѣбваше да наведеме аргументи, да даваме доказателства за противното. Дори имаше единъ моментъ, когато каточели нарочно се твърдѣше отъ насъ, че сме много добре, че финансовото ни положение е цѣлѣуно, та чужденцитѣ да ни казватъ: „Ето и въ вашето Народно събрание вие се хвалѣхте, че състоянието на нашиятъ финанси е добро“.

И въпреки всички тѣзи усложнения, процентътъ 32 1/2% се уговори на базата 56 златни стотинки по съгласението отъ 17 мартъ 1933 г. въ Лондонъ, подписано отъ французитѣ единъ месецъ по-късно, защото, нека да го кажемъ, безъ да обиждаме никого, преговоритѣ въ Лондонъ сѣ представителитѣ на английскитѣ носители на облигации винаги вървѣха по-гладко, отколкото сѣ тия на французитѣ, защото ще разберете по-нататъкъ — имаше едно нееднакво третиране на предвоеннитѣ и следвоеннитѣ заеми. Следвоеннитѣ заеми отъ 1926 и 1928 г. станаха при препорѣката на Обществото на народитѣ. Условиата за следвоеннитѣ заеми сѣ свършено други отъ ония за предвоеннитѣ заеми.

При преговоритѣ миналата година — защото всѣка година трѣбва да се подновяватъ конвенциитѣ — процентътъ се увеличи отъ 32 1/2% на 36 1/2% за първото полугодие и на 40% за второто полугодие. Това бѣше едно измѣнение вече въ първата спогодба. Тая година, отъ началото на годината още, се установява процентътъ 40. Това увеличение отъ 7 1/2% дали е голѣмо или е малко, азъ не зная — г-нъ министърътъ на финансите ще направи изчислението — но мене ми се чини, че то хвърля десетки милиона български лева. Смѣтнете, колко ще хвърли това увеличение отъ 32 1/2% на 40%. Азъ съмъ правилъ изчислението точно, но не съмъ банкеръ и нѣма да го кажа. Мисля, че г-нъ министърътъ на финансите ще го знае по-добре.

Идва сега въпросътъ: можеше ли ние да отстоимъ, да не повишимъ процента? Тукъ, г-да, ще има аргументи за и противъ. Сигурно тѣ ще сѣ, че отговорнитѣ лица сѣ се борили, въ което вѣрвамъ, но не сѣ сполучили; вѣрвамъ, че портъритѣ пъкъ сѣ казали, какво днесъ благосъстоянието на България и положението на държавнитѣ ни финансии не е това, което бѣше въ 1933 г.; че тогава имаше вносъ и износъ общо за 4.800.000.000 л., а сега за 11.000.000.000 л.; че сега имаме уравновесенъ бюджетъ и, следователно, благосъстоянието на България и финансовото положение на държавата се е подобрило и затова ще трѣбва да се по-

виши този процент. Обаче азъ тукъ ще се съглася съ аргументитъ на г-нъ Сакаровъ, че ако това фактически е вѣрно, има и други въпроси: задълженията, които се хвърлятъ всѣкидневно на държавното съкровище, затрудненията, които се явяватъ за народното стопанство; опасността, които висятъ надъ всички народи, особено надъ нашия отъ сега нататъкъ; новитъ данъци, които се въвеждатъ; стандартътъ на живота, който се промѣня; поскупването на живота, което води следъ себе си повишението на заплатитъ на чиновницитъ и т. н. Тѣзи въпроси, колкото и да не искаме, идватъ и ще се наложатъ. При такова едно фактическо положение на държавата, при тѣзи нужди и при това особено положение на държави и народи не можеше да се иска отъ една иначе бедна държава това увеличение съ 7 1/2%.

Казахъ и нека го повтори: смѣтамъ, че все сѫ употребени усилия отъ българската държава да не се увеличи процентътъ, но въпреки това той е увеличенъ.

Г-да! Да спомена и за облекченията, дадени въ последнитъ години. Тѣ не се състоятъ въ това малко перо отъ разликата въ плащанията. Фактически, ако направите смѣтка, ще видите, че при 32 1/2% върху 56 златни стотинки, ние плащаме досега за предвоеннитъ заеми 18-20 л., а при 40% по новата спогодба ще плащаме 22-40 л. Значи имаме увеличение 4-20 л. За следвоеннитъ заеми сега ще плащаме 40% при това увеличение съ 7 1/2%. Имало е винаги спорове между насъ и французитъ, които сѫ носители на облигациитъ на нашитъ, предвоенни заеми, и англичанитъ и американцитъ, отъ които имаме следвоеннитъ заеми. Французитъ поддържатъ, че другитъ носители на облигациитъ ни сѫ облагодетелствували, защото получаватъ 40%. Макаръ французитъ да получаваха 32 1/2%, а сега 40%, но понеже получаваха не отъ 100, а отъ 56 златни стотинки, то бѣше пакъ равно на 18-20 л. Въ всѣки случай съществува разлика.

Отъ нѣколко години насамъ започна една правилна политика: да се откупуватъ, ако може, облигации отъ наши заеми. И ако България би имала възможността да изкупи всички облигации, които бѣха паднали на 32 златни франка отъ 100, би се направила една отъ най-хубавитъ конверсии, които биха могли да станатъ. Но, за нещастие, България не разполагаше съ срѣдства. Правили сме опити, където сме имали и помощта на нѣкои. Въ 1933 г. обстоятелствата не позволиха банката да отдѣли такива суми. Сега ние не изнасяме като девизи въ чужбина толкова, колкото трѣбваше да изнасяме въ 1934 г. Нашето задължение по двата заема бѣше 290.000.000 л. . . .

Министъръ Добри Божиловъ: 300.000.000 л.

Никола Мушановъ: . . . обаче отъ тогава имаме намаление, защото много наши титри се носятъ сега отъ български поданици, които сѫ въ България, и се плащатъ за тѣхъ въ български лева и то безъ премия. А иначе ние трѣбваше да изнасяме златна валута. Но тукъ вече имаме политика на държавата и банката. Фактътъ е, че има вече портъюри български поданици, които притежаватъ облигации за къмъ 2 милиарда лева, следователно, купонитъ ще се изплащатъ не чрезъ чужди банки, а въ България, въ левове. Това е една превъзходна мѣрка. Съжалявамъ, че български граждани не сѫ могли да купятъ повече облигации, та хемъ да се облекчи банката да не плаща въ чужди девизи, хемъ да плаща на български поданици. И доколкуто зная — г-нъ министърътъ ще ме поправи — въ последнитъ спогодби, които сѫ правени, чуждитъ банки, които третираха съ насъ, сѫ отстъпили за известна сума, за която признаватъ, че нѣма да става трансферъ въ чужди девизи, а ще остане да се плаща въ левове на българскитъ поданици — нѣщо, което е добро. Всичко това е добро и азъ го изнасямъ, за да кажа, че е добро, като същевременно не искамъ съ това да се смекчатъ възраженията, че нашата държава имала основание да иска, да поддържа да си остане старата база 32 1/2%, да не се повишава на 40%, както сега е уговорено въ конвенцията.

Ще се спра още на единъ въпросъ и съ това ще свърша. Г-нъ Сараковъ се спрѣ на последния параграфъ отъ конвенцията, съ който българското правителство си запазва правото: „ако ли при всичкото му добро желание да изпълни поетитъ задължения то не е сигурно, че ще може да поддържа трансферитъ при 40% презъ цѣлата 1940 г. . . .“ Тия параграфи азъ ги наричамъ параграфи за утѣха, които винаги се предвиждатъ, когато една спогодба не е по желанието на двѣтѣ страни, защото следъ този параграфъ ще видите другъ параграфъ, въ който се казва, че сдруженията на портъборитъ, вземайки бележка, че българското правителство ще употребѣи всички усилия, за да изпълни гореказанитъ задължения, сериозно се надѣватъ, че ще плати всичко. Това е добро. Мене ми се

чини, че съждението на г-нъ Сакаровъ, че отъ днесъ нататъкъ българската държава ще може да отстоява за изпълнението на този параграфъ е садиъ, праздно, защото, по моитъ сведения, въпросътъ е вече уреденъ. Отъ 100-тъ милиона франка, дадени отъ французитъ за покупка на тютюни, едната частъ ще се употребѣи за плащане на тия купони. Тѣй че въпросътъ е уреденъ, тѣ сѫ платени.

Стамо Колчевъ: Толкозъ по-добре.

Никола Мушановъ: Ако ли въпросътъ стоеше така, че ние, като не можемъ да плащаме, ще искаме намаление отъ 40% надолу, то е едно; а ако е наредено така, да ни улеснятъ само, за да имъ платимъ 40%, то е друго. Тълкуванието, което г-нъ Сакаровъ даваше, че нашето положение е тежко и че ще влѣземъ въ борба за намаление, азъ го смѣтамъ за илюзорно. Който веднажъ е сключилъ такъвъ договоръ, винаги е плащалъ. По-силнитъ винаги сѫ прави.

Смѣтамъ, г-да народни представители, че не направихъ грѣшка, че не изложихъ държавнитъ финанси — отъ това бихъ се пазилъ — като изнесохъ този фактъ. На мене той е тѣй известенъ. Не намирамъ, че е лошъ. Напротивъ, добре е, че ще могатъ да купятъ отъ насъ за 100 милиона френски франка тютюни и ние ще посрещнемъ анюнетитъ на заема. Но азъ бихъ желалъ процентътъ да бѣше останалъ 32 1/2%.

Ще дойдатъ по-тежки дни и идатъ, за да не си правимъ илюзия. Министърътъ на финанситъ, който е започналъ отъ първия денъ да нахвърля 12-15 финансови закони, утре ще нахвърля и други, а тѣ водятъ следъ себе си, г-да, затруднения за държавата, затруднения за стопанството и повишаване на скѣпотията на живота. Министърътъ на финанситъ и правителството навредъ ще има много да се огъватъ. Въ този смисълъ би било желателно, както казваше г-нъ Сакаровъ, да не увеличавахме сега бюджета си за изплащане анюнетитъ отъ предвоеннитъ и следвоеннитъ заеми, защото знаямъ, че вече не само вътре въ държавитъ опрощаването на дълговетъ стана като правило, но че то се прилага вече и по международнитъ задължения. Винаги сме поддържали и въ миналото, че България е честна и плаща; не плаща, когато нѣма възможностъ да плати. И бждете увѣрени, г-да народни представители, че задълженията, които има България, нѣма да останатъ неизплатени. Азъ винаги съмъ се чувствувалъ гордъ, когато съмъ бивалъ въ чужбина да третирамъ. Казвалъ съмъ: българскиятъ търговецъ е честенъ, българската държава изпълнява задълженията си честно. Този капиталъ, който имаме и който ни трѣбва и винаги ще ни трѣбва, ще го напомнимъ. Но азъ смѣтамъ, че не правимъ грѣшка, ако предъ тия хора изнесемъ истината и ако претендираме, че сме една слаба и бедна държава, която има нужда отъ ресурси за повдигане на своето материално благосъстояние. И, както сѫ приели да плащатъ собственитъ имъ поданици, така сѣщо благосклонно да се отнесатъ и къмъ по-малкиятъ, като насъ.

Свършвамъ. Мисля, че не напакостихъ, като повдигнахъ тия въпроси предъ васъ. (Ръкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на финанситъ.

Ангелъ Стояновъ: Азъ искахъ думата.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Ангелъ Стояновъ.

Ангелъ Стояновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Следъ двамата преждоговоривши видни наши общественици, единиятъ отъ които и голѣмъ финансистъ, моята задача е извънредно тежка и пристѣпвамъ къмъ нея съ смирение и стѣснение. Вѣрвамъ, че повечето отъ васъ, преди да сѫ били народни представители, сѫ се занимавали съ въпроса за нашитъ заеми, защото това не е въпросъ само на българския Парламентъ, а е въпросъ, който засѣга цѣлия български народъ, който плаща тежеститъ на сключенитъ заеми въ чужбина. Азъ съмъ особено доволенъ, защото вземамъ думата следъ г-нъ Сакаровъ и г-нъ Мушановъ, къмъ които питая почитъ и уважение, защото моята задача е улеснена. Тѣ казаха повечето отъ това, което трѣбва да се каже. Подчертавамъ, че по такъвъ въпросъ отъ международно значение всѣка една изстижна дума въ българския Парламентъ може да бѣде претълкувана и, вмѣсто да облекчи, да отегчи положението на българското правителство и на българската държава.

Намъ предстои да одобримъ едно решение на Министерския съветъ, съ което последниятъ одобрява сключената конвенция между представителя на българската държава и портъоритъ на нашитѣ облигации отъ нашитѣ заеми въ чужбина. Многоуважаемиятъ бившъ министъръ-председателъ г-нъ Мушановъ каза, че това е спогодба, сключена не съ държави, а съ отдѣлни лица. Ние не можемъ да сключваме спогодби съ отдѣлни лица, затуй защото портъоритъ на облигации на нашитѣ предвоенни и следвоенни заеми сѣ много и въ нѣколко държави; тѣ сѣ иматъ свои комитети, които сѣ упълномощени да преговарятъ съ българската държава и съ други държави, на които заеми тѣ сѣ носители. Въ Франция има една асоциация на носителитѣ на ценни книжа и тая асоциация има пълно право да третира въпроса отъ името на французкитѣ портъори на облигациитѣ на нашитѣ заеми. Тѣй че преговоритѣ сѣ водени съ тия комитети, които сѣ оторизирани, които иматъ право да преговарятъ и съ които се е преговаряло отъ дълги години отъ страна на българската държава.

Уважаеми г-да народни представители! Азъ проследихъ дебатитѣ по спогодбата презъ 1939 г. и речитѣ, които сѣ произнесени тукъ на 14 декември 1938 г. Мислитѣ, изказани отъ г-нъ Сакаровъ тогава, се повториха и сега, защото нѣщо ново по въпроситѣ нѣма. Спогодбата, тѣй както ѝ е представена, право забеляза г-нъ Мушановъ, ние или трѣбва да я отхвърлимъ, или трѣбва да я приемемъ. Ние ъе я приемемъ, затова защото тя е резултатъ на едни преговори, при които сѣ положени всички усилия отъ страна на българския делегатъ, да може, ако не друго, поне да се получи процентътъ 36.5, колкото сме плащали презъ първото 6-месечие на 1939 г. по нашитѣ преди и следвоенни заеми. Не можъ да се успѣе. Азъ си спомнямъ, защото следъ тѣхъ, когато г-нъ министърътъ на финанситѣ миналата година бѣше председателъ на делегацията, която бѣше въ Лондонъ, колко мъчителни бѣха преговоритѣ тогава и щѣше да се стигне до сжъсване, за да може да се получи този процентъ 36.5 за първото 6-месечие и 40% за второто 6-месечие. Комитетътъ на носителитѣ на наши титри тогава бѣше стигналъ до тамъ, че поднесе на нашия министъръ на финанситѣ да чете писма отъ англичани, носители на наши титри, напр. писмото отъ единъ свещеникъ отъ Глазговъ, който билъ писалъ на комитета, който преговарялъ: „Кажете на представителитѣ на българската държава, че като подписахъ по нейния заемъ, азъ бѣхъ убеденъ, че тѣ ще го заплащатъ, и сега, когато не мога да получа 38% само отъ лихвитѣ, моитѣ деца не мога да отидатъ да следватъ въ училище“. И една французойка бѣше писала писмо на комитета въ Лондонъ въ същия духъ. Представете си, до къде бѣха стигнали портъоритѣ, за да могатъ да получатъ отъ българската държава по-голямъ процентъ лихва отъ този, който се постигна при преговоритѣ.

Уважаеми г-да народни представители! Това споменахъ само за да видете, колко е тежка задачата на единъ длъжникъ, когато отива да преговаря за отстъпки предъ чужди кредитори. Вѣрно е, че условията, които настѣпиха следъ голѣмата война, видоизмѣниха цѣлия общественъ и икономически животъ на народи, на държави, азъ бихъ казалъ и на материи. Много държави не платиха своитѣ задължения къмъ други и то не платиха държави, които благодарствуватъ, които иматъ приходи, които не излѣзоха отъ войната поразени, както ние. И ако българската държава продължава да плаща своитѣ задължения въ тия размѣри, то е, защото иска да покаже предъ своитѣ кредитори и предъ свѣта, че тя е действително една държава, която се стреми, споредъ силитѣ и възможноститѣ си, да плаща своитѣ задължения. Свѣтътъ върви къмъ опрощаване на много задължения. И фактътъ, че погашения по заемитѣ не се внасятъ, показва, че има съзнание въ свѣта, какво държавитѣ-дебиторки, длъжници, не сѣ въ положение да изплащатъ напълно своитѣ задължения. Съ тая конвенция, която сега г-нъ министърътъ на финанситѣ предлага за одобрение и която е одобрена отъ Министерския съветъ, се урежда задължението на българската държава по всички предъ и следвоенни заеми, съ изключение само заема на полковникъ Ено отъ 1923 г. При тѣй постигнатото споразумение да се плащатъ 40% отъ лихвитѣ, българската държава ще предвиди въ бюджета си за първото 6-месечие на 1940 г. 101.121.696 л. Ако, обаче, за девизитѣ, съ които ние ще трѣбва да се снабдимъ, платимъ една премия отъ 35%, тая сума ще се увеличи съ 35.898.198 л. и ние за първото 6-месечие трѣбва да предвидимъ въ бюджета 137.019.894 л., за второто 6-месечие за посрѣщане и изплащането 40% отъ лихвитѣ по тия заеми българската държава ще трѣбва да предвиди въ бюджета си, заедно съ

премията и комисионата $\frac{1}{2}\%$, 137.158.130 л. или всичко 274.178.024 л. Но понеже има въ България откупени отъ тѣзи облигации, купонитѣ на които се намиратъ въ нашата страна, лихвитѣ по които купони ще се платятъ тукъ, отъ тази сума 274.178.024 л. ще се спаднатъ 79.062.164 л. и действителниятъ разходъ въ чужди девизи за посрѣщане на това задължение ще бѣде 195.115.860 л. срещу едни външни консолидирани преди и следвоенни заеми отъ 12.517.497.813 л.

Дадохъ ви тѣзи данни, не за да кажа, че ние ще плащаме малко, а за да бѣде ясно на г-да народнитѣ представители, когато гласуватъ решението за одобрение на тази конвенция, какви задължения ще тежатъ върху бюджета на българската държава. Напълно сподѣлямъ изказанитѣ мисли отъ г-нъ Сакаровъ. Ние сме платили редовни. Отъ това, обаче, не следва, че нашитѣ кредитори ще трѣбва да ни удущатъ. Българската държава закѣснѣ съ своето развѣтие само затова, защото трѣбваше да отдѣля пари да плаща лихви и погашения по заеми, сключени въ чужбина. Нашитѣ инвалиди-пенсионери получаватъ малки пенсии; нашитѣ чиновници сѣ най-зле платени; българскитѣ учители, които просѣщаватъ българския народъ и учатъ нашитѣ деца на хубавата и звучна българска речъ, на четмо и писмо, сѣ най-зле платени; учителитѣ изнемогватъ при тия заплати, ние не можемъ да имъ подобримъ заплатитѣ, затуй защото сръдствата на българската държава сѣ недостатъчни; сжѣо така и нашитѣ пѣтица сѣ свѣршено занемарени. Въпрѣки всичко това, държавата отдѣля отъ своитѣ сръдства и отъ заплата на своитѣ чиновници, за да може да плаща външитѣ си задължения. А нашитѣ данъчни тежести, уважаеми г-да народни представители, сѣ толкова много голѣми, че българскиятъ данъкоплатецъ се прегъва подъ тѣхната тежестъ. Г-нъ министърътъ на финанситѣ ни сезира съ законопроекти за нови облигации. Портъоритѣ на нашитѣ заеми въ чужбина трѣбва да знаятъ всичко това и, когато се одобрява тази конвенция да плащаме само 40% отъ лихвитѣ, трѣбва да знаятъ, че това е свръхъ силитѣ на българския народъ. И, когато втори пътъ г-нъ министърътъ на финанситѣ отиде да преговаря, да знаятъ, че трѣбва да се намали и този процентъ, защото българскиятъ народъ изнемогва и не може да плаща.

Г-нъ Мушановъ загатна, защо българската държава не изкупи нѣкои отъ нашитѣ облигации въ чужбина, за да не става нужда сега да плащаме лихви на чужденци, а да плащаме лихви на български граждани, носители на облигации отъ тия наши предвоенни заеми. Доколкото моитѣ сведения се простиратъ, Министерството на финанситѣ е правило усилия въ тая насока, обаче винаги е намирато отпоръ, противодействие — първо въ крещящитѣ нужди на българската държава, които трѣбва да се задоволяватъ по бюджета; второ, затуй защото фондовитѣ суми, съ които разполага българската държава, сѣ изчерпани за нуждитѣ на нашия държавенъ животъ; и, трето, защото у насъ нѣма толкова голѣми капиталисти, които да могатъ да отдѣлятъ пари, за да купятъ облигациитѣ отъ нашитѣ предвоенни заеми въ чужбина. Хубаво бѣше тѣ да бждатъ откупени, и тая препорѣка нека се вземе предвидъ: всички въ България, които могатъ да отдѣлятъ по нѣщо — нека да отдѣлятъ, за да купятъ отъ тѣзи облигации. Съюзътъ на общинскитѣ служители съ своя фондъ, съюзитѣ на държавнитѣ служители, които иматъ пари въ българскитѣ кредитни учреждения и въ Народната банка, да отдѣлятъ отъ тѣхъ, да помогнатъ, щото облигациитѣ отъ нашитѣ предвоенни заеми да се пренесатъ отъ чужбина въ България.

Г-да народни представители! Ние не можемъ да не одобримъ тая конвенция. Следъ всичко казано тукъ, азъ смѣтамъ, че отгласътъ ще отиде и по-далечъ и тамъ ще видятъ готовността на народното представителство, на българския Парламентъ за жертви въ този моментъ, когато нашиятъ данъкоплатецъ изнемогва, когато нашето чиновничество бедствува, когато нашитѣ пѣтица не сѣ уредени, когато нашитѣ желѣзници сѣ недостатъчни, когато ние дѣламе достатъчно болници, когато лишаваме населенчето отъ грижи за народното здраве, когато ние не можемъ да отдѣляме сръдства за нашето стопанство, за нашето земедѣлие, само и само да се покажемъ лоялни платци предъ чужденцитѣ. Ако, обаче, условията се стекатъ така, както е казано въ алинея втора на пунктъ 6 на конвенцията, и българското правителство, при всичкото му желание да излѣпни това си задължение, нѣма да може да поддържа трансфера въ размѣръ на 40%, нека знаятъ нашитѣ кредитори, че това нѣма да бѣде направено умишлено, а по необходимостъ, защото свободнитѣ девизи на българската държава не сѣ достатъчни. Сподѣлямъ напълно мнението на г-нъ Сакаровъ да предвидимъ въ бюджета за 1940 г. разходи за всички наши нужди, за да може нашиятъ жи-

вот да върви напред, нашето стопанство, нашите пътища да се подобрят, българското земеделие да се обхване, и ако останат пари, тогава да ги дадем на нашите кредитори.

Ние ще гласуваме конвенцията, за да види светът, че зад българското правителство стои българският Парламент, а зад българския Парламент стои българският народ, който също одобрява тая конвенция. (Ръкоплъскания)

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър Добри Божилов: (Отъ трибуната) Уважаеми г-да народни представители! Истина е, че на 14 ноември 1938 г., при одобряване конвенцията с портърите за 1939 г., се изредиха шест оратори, които говориха подробно по нея. Речите на тези шест оратори са в моята памет, като са казани преди няколко минути. Съ туй, което тогава се изтъкна, съ туй, което тогава се пожела, аз съм живъл винаги и най-малко при преговорите, които току-що станаха, аз не можех да изгубя из предвидието от това, което тогава се каза. Аз благодаря на уважаемия г-н Сакаров, г-н Мушанов и г-н Стоянов, че ми дадоха повод, едно, да разясня някои въпроси, и друго, да схвана още един път думата по този въпрос, защото, може би, той минава не така съ голяма тържественост, както други законодателни актове. Но когато се касае за 13 милиарда лева наши външни заеми, непосредствено свързани с други наши 8 милиарда лева вътрешни заеми, това, разбира се, е един от най-важните въпроси за управлението.

Съ няколко думи само ще се задоволя да обясня развитието на въпроса от момента, когато настъпи срокът за водене на преговорите — първата седмица на месец декември 1939 г., както беше предвидено в сключената по-миналата година конвенция. Българското правителство тогава добре обмисли въпроса. То си даде сметка и за неговото финансово, стопанско значение, и за неговото политическо значение. То си даде сметка за това, че трябва да остане вярно на възприетото становище на един лоялен, честен, неутралитет. И, следователно, ние днес трябва да бъдем внимателни, за да не попаднем под нови подозрения. Г-да! Аз ще бъда кавалер да призная, че аз бях този, който най-много настоявах да не сключваме преговорите, но да намерим една база, на която да се разберем. Първоначалното становище беше, че ние ще предложим писмено: туй, което сме плащали досега въ лева, заедно с 35% премия въ Народната банка, да го платим на името на асоциацията на разните държави и туй си длъжни да купят български стоки кога и както намърят за добре, да ги изнесат и съ това да се смъкне наплатата. Съобщихме това на лондонския комитет, съобщихме го на французкия, на холандския, на белгийския, на швейцарския, на американския комитети. Отвскъде, обаче, получихме отрицателни отговори, въ смисъл, че туй не могат да се ангажират съ риска въ цената на стоките, риска въ курса на девизите. Освен това, туй казва, че сам един професионални организации, които не могат да замислят портърите въ тяхните права, че договорите за заемите са въ сила, че, следователно, комитетите могат само да препоръчват, но не и да налагат фактически.

Дълго време ние спорихме, мислехме се да ги убедим, че няма друго средство за уреждане на този въпрос, че не можем да направим друго предложение и че е изключено да се отива на преговори, защото ние твърдо стоим на нашето становище — което ще можем да дадем, даваме го доброволно. Ние имаме най-добър спомен от преговорите въ миналото по този въпрос и затова искаме лоялно да предложим това, но не да се напразни, не да правим отстъпки постепенно, а от един път да кажем това, което е възможно да платим. Може да се каже, че съ малко отклонение, ние сполучихме въ това си твърдо становище, но формализирането беше: ние трябва да дойдем на преговори, ние имате задължения въ договора за заем; това е въпрос на формалност и на авторитет; ако искаме, можем да приемем, може и да не приемем, обаче ние сте се задължили да преговаряте и трябва да преговаряте, и тогава ще видим можем ли да се споразумеем или не. Туй, което уважаемият г-н Мушанов спомена за сключване на преговорите, за печатане на бандероли и т. н. — ние минахме през този етап. Ние два месеца упорствувахме да се приеме нашето предложение такова, каквото го направихме, че не можем да отстъпим нищо, но въ края на краищата се видяхме принудени

да пратим делегация, защото видяхме, че се влага голяма амбиция въ това, едва ли не се каза, че ние сме възпрели едно непримиримо становище, че на никаква цена не искаме да отстъпим. Макаръ че нито аз, нито друг член от правителството отиде въ Лондон, аз мога да ви уверя, че там българските интереси бяха напълно и, доколкото е възможно, максимум защитени. Преди да навлезе въ подробности, трябва да ви кажа, че действително цифрите, които са изнесоха от преговорите оратори, са вярни. Но за да се дойде до едно правилно заключение, трябва при манипулирането съ тях да бъдат взети под внимание известни неща.

Вярно е, че плащането е увеличено от 32 1/2% на 40%, но тия 40% представляват по-малка сума, отколкото плащането по-рано по 32 1/2%. Защо? Защото преди всичко 32 1/2% при долар 139 л. и при лира 500 л. е повече, отколкото 40% при долар 83 л. и при лира 320-330 л. Следователно, вазуто взето 40% днес се равнява на около 28-28 1/2% тогавашни. Няма да говоря за французката транша от стабилизационния заем. Тя си е уговорена въ франкове Поанкаре. Но емисията на полковник Ено е въ французки франка, които, вместо 540 л., сега ги плащаме 190 л. Обясним си, следователно, защо плащането сега 40% е по-малко, отколкото плащането по-рано 32 1/2%.

Но не е само това, г-да! Ние имаме частното и бихме предвидили да направим тъкмо това, което се препоръча от някои от преговорите оратори. Моят тригизъм е такъв, че аз не мога да навляз открито съ цифри да ви кажа тук какво е направено. Но ако при 32 1/2% е плащано по-рано 300 милиона лева, а при 40% сега ще плащаме 153 милиона лева, нека всички да си направят заключение, какво е станало, че макаръ да се увеличава процентът, фактически ще плащаме по-малко левизи. А 153 милиона лева, колкото ще плащаме сега при 40%, представляват половината от 300 милиона лева, които са плащани при 32 1/2%. (Ръкоплъскания)

Безспорно, имало е откупвания на облигации. Коемо сме могли да направим, направихме сме го тихом-тихо, без да дразним никого, без да влигаме много шум. При това ще прибавя, че не беше така лесно за нас въ 1936/37 г., когато казахме на портърите: г-да, ние не можем да плащаме и да губим въ това време 600 милиона златни лева, да намаляваме нашата златна наличност. Не беше така лесно да искаме намаление на нашите плащания въ сщия момент, когато искаме да откупим акцизи и облигационен капитал на Ипотекарната банка от 540.000.000 л. Не беше така лесно да ликвидираме предсрочно съ задължението към Jonction Salonique — Constantinople — една от гарнитурите на двата заема след войната — и по този начин заедно съ още други мероприятия, за които тук не е удобно да говоря, при 32 1/2% да плащаме 300 милиона лева, когато днес при 40% ще плащаме 153 милиона лева.

Уважаемият г-н Мушанов, между другото, зададе ми един въпрос, на който аз съм длъжен да отговоря: колко струва увеличението от 32 1/2% на 40%? Идваме пак до един абсурд: въ лева струва по-малко, а въ левизи 21 милиона лева повече, затуй защото станаха някои работи, за които ви казах.

Уважаемият г-н Мушанов знае много добре, какво беше въ миналото, когато аз бях негов сътрудник. Той знае какво преживяхме въ Женева през 1932 г., когато трябва да пръв път да пробием фронта, за да може да се тури едно начало. Той знае какъ устоявахме там българските интереси. Въ началото, когато отидохме там, насъ ни просрещнаха едвали не като хора, които не знаят какво говорят. — Какъ могат да се вземат така заеми и след това да се казва „Няма да плащаме“, безъ какъва държава да бъде обявена въ несъстоятелност!

Началото беше трудно, но аз съм сигурен, че г-н Мушанов ще признае, че ние там всички се борихме, че всички допринесохме, за да се тури едно начало, след което вече работите вървяха по-лесно. Безъ това начало така лесно ли щеше да се дойде до тая конвенция, по силата на която ще плащаме 40%? Това е външната страна.

Обаче, г-да, имаме още спорни въпроси, по които ние устоявахме и добре устояхме. Един въпрос се налука от г-н Мушанов. Той беше относно конвенцията от 1926 г. за предвоенните заеми, която предвижда вазоризация на всички три години и която временно беше свързана. Французите винаги при преговорите настояват за свързана права, дават протестни листи и подписват при резерва, че тяхното право не е загубено. Туй казват, че ако ние плащаме 40% на другите, при 56%, колкото сме свързани плащанията по отношение на тях, значи, че плащаме 20%.

Имаме и други по-важни въпроси. Азъ казахъ, че инициативитъ на портъоритъ сж професионални организации, че тѣ могатъ да измѣнятъ организески договори, сключени между държавата и банцитъ емитаторки на заеми; че тѣ не могатъ да нахърняватъ по своя инициатива правата на портъоритъ, държателитъ на облигации. Следователно, тѣ могатъ само да препоръчватъ, но кой ще се подчини на тѣхнитъ препоръки, кой нѣма да се подчини — тамъ иматъ думата носителитъ.

Държейки смѣтка за давността отъ петъ години за издаване на лихвитъ по купонитъ, ние отъ три години сме натискани най-упорито да дадемъ декларация, че тѣзи отъ портъоритъ, които не икасирайтъ своитъ купони въ 5-годишния срокъ, при намаленитъ проценти, не губятъ правата си по давността, и че българската държава нѣма да се ползува отъ тая давностъ и ще имъ позволи единъ денъ, когато тѣ намѣрятъ за добре, да икасирайтъ тия купони.

Е добре, г-да, ние устоявахме и по-рано, устояхме и при тѣзи разговори, които се завързаха сега, да не дадемъ тая декларация, защото смѣтаме, че ние не сме длъжни да приемемъ това, и това е максималното, което можемъ да платимъ съ голѣми усилия. Най-после, който е доволенъ — доволенъ, но ние не можемъ да даваме обещания за по-големи плащания.

Всички тия констатации, които се направиха въ връзка съ бюджета — за голѣмитъ нужди, които има да се задоволяватъ; за тая мизерия, на която се излага една голѣма частъ отъ българския народъ; за тия лишения, на които се подлагаме, само и само за да можемъ, като отпъваме, да не скъсваме — сж вѣрни. Най-подире, ако азъ съмъ на портъоритъ нѣтъ, ще ме сждитъ или критикуватъ. Но азъ смѣтамъ, че една малка и млада страна като нашата, която ще има нужда въ бъдеще още единъ нѣтъ или нѣколко нѣтъ да се явява на международния париченъ пазаръ, която има нужда отъ срѣдства за благоустройство, което нѣма да създаде само по нѣтъ на собственитъ си сили и срѣдства, на вътрешната спестовностъ, а ще отиде единъ денъ да хапва тукъ и тамъ, не бива да изпада въ положението на майката, която отъ обичъ къмъ детето си го удущила съ пригръдки. Ние отпънахме, безъ да скъсваме. Ние не въведохме въ едностранно нарушение на договори, защото смѣтаме, че това нѣма да бѣде добро за страната ни. (Ржкоплѣскания)

При все това азъ смѣтамъ, че спогодбата, която направихме, е все по-изгодна за насъ, отколкото спогодбитъ, които сключиха други страни. Г-нъ Сакаровъ ви каза за конвенциитъ, които сключи преди насъ Гърция. Азъ знамъ и за преговоритъ, които води нашата съседка Югославия и които сж вече почти привършени. Азъ зная и бездоговорнитъ отношения на Румъния, които, отъ една страна, явно не поднови спогодбата за заемитъ си, но, отъ друга страна, за тѣзи заеми, по които сж заложени автономната каса, солта и петролтъ, плаща 65%. Вие трѣбва да знаете и спогодбата, която сключи Унгария и която предвижда плащане 65% съ прогресивно увеличение.

При тѣзи данни азъ смѣтамъ, че ние не можехме да приемемъ риска да скъсваме и да имаме следъ това много други неприятности. Спирането на вализацията, недаването на декларация за непоздраване отъ давностния срокъ, уреждането на въпроса, както г-нъ Мушановъ вече го знае отъ частитъ източникъ — а понеже азъ не го съобщихъ на г-нъ д-ръ Сакаровъ, затуй той казва, че това е важната точка въ тая конвенция — сж факти. Но трѣбва да ви кажа, че и двамата уважаеми господа иматъ право. Тѣ иматъ право затуй, защото когато г-нъ д-ръ Сакаровъ се позоваваше на конвенцията, въ момента на подписването и въпросътъ за купуването тютюнъ за 100 милиона французки франка не бѣше уреденъ; а днесъ г-нъ Мушановъ вече има сведения, че е потвърдено съ надлежнитъ ноти, че за 100 милиона французки франка тютюнъ ще бѣде купенъ. Следователно, това, което е предвидено като условие въ момента на сключване на конвенцията преди месецъ или преди 20 дни, днесъ е фактъ, и то като е уредена една покупка на тютюнъ за по-голема сума отъ тази, която ще трѣбва да платимъ при 40% — 153.000.000 л.

Азъ съмъ длъженъ да отговаря по другъ единъ пунктъ на уважаемия г-нъ д-ръ Сакаровъ, защото азъ схващамъ неговата мѣка, схващамъ гнета, който го измѣчва, когато той заставя въпроса за контрола.

Г-да! Това е единъ деликатенъ въпросъ и затуй азъ не мога да говоря открито по него. Азъ ще се задоволя само да кажа, че ние не сме стояли и не ще стоимъ съ затворени очи и съ вързани ръце. Ние сме направили нѣщо и въ това отношение. Може да ви го съобщимъ. Надѣвамъ се, че още ще постигнемъ. Но ние сме пропити съ

това съзнание, за което говори г-нъ д-ръ Сакаровъ. И азъ смѣтамъ, че ще имаме максималенъ успѣхъ, и то въ скоро време.

Никола Мушановъ: Този въпросъ е на пътъ да се разреши.

Министъръ Добри Божиловъ: Наполовина е разрешенъ и е на пътъ да се разреши окончателно.

Но, г-да, азъ ви увѣрявамъ, че не се разкайвамъ, че съмъ билъ, съмъ и сега най-голѣмъ сторонникъ на това да не скъсваме, а да намѣримъ една база да се спогодимъ. Азъ разсъждавахъ и въ друго едно направление, което е много по-важно въ случая.

Ние имаме 20 милиарда лева земеделско производство, имаме 9 милиарда лева индустриално производство, имаме 35.500.000.000 л. националенъ доходъ. Тѣй или иначе шатнето за нашия производител бѣше въ това, че той се оказа съ много тѣнѣкъ нюхъ и че можа — тогава, когато една страшна икономическа катастрофа го заплашваше да обезцени неговия трудъ 3-4-5 пѣти — така бързо да се ориентира, да трансформира своето производство въ производство на плодове, на зеленчуци, които, както имамъ случая вчера да спомена, му даватъ единъ декарь десертни грозде — 3.000 л. доходъ, единъ декарь ягоди — 5.000 л., единъ декарь тютюнъ 2.000-2.500 л., като поддържаше при това и производството на жито и царевича, отъ които не получаваше повече отъ 200-300 л. на декарь. Ако тая бърза трансформация естествено насочи, като единствено възможно, износа на наши произведения къмъ една страна, където процентътъ на нашата износна тръговия се покачи доста много, особено следъ събитията, които станяха тамъ — увеличението на нейната територия и заедно съ това автоматично увеличение процента на нашия износъ — ние не можемъ да не държимъ смѣтка, че не може заради тѣзи 153.000.000 л. да внасяме раздразнение и да не работимъ и въ друга посока. Напротивъ ние сполучихме срещу тия 153.000.000 л., които ще плащаме, да уговоримъ изнасянето на тютюнъ за 200.000.000 л. Азъ смѣтамъ, че вървейки по тая нѣтъ, ние ще направимъ всичко възможно да отпразвимъ една частъ отъ нашия износъ къмъ странитъ съ свободни девизи, именно къмъ странитъ на портъоритъ на титри отъ нашитъ заеми, като разчитаме, че тѣ ще ни помогнатъ, ще направятъ възможното отъ тѣхна страна, за да ни улеснятъ, а пъкъ ние, като бѣдемъ улеснени, ще можемъ да изпълнимъ долно и честно, доколкото е по силитъ ни, поетитъ ангажменти по външнитъ ни заеми. (Ржкоплѣскания)

Освенъ това азъ трѣбва да кажа, че тѣзи параграфи, които фигуриратъ въ сключената конвенция, не сж само за утекъ. Азъ смѣтамъ, че нѣтъ, по който трѣгнахъ, е правъ, и че ние ще дойдемъ, макаръ и мѣчно, и до други успѣхи. Но ако бѣхме скъсали, ние не можехме да разчитаме абсолютно на никакъвъ успѣхъ въ това направление.

По отношение развитието на плащанитъ проценти. Действително това е една мѣчна и много сложна смѣтка, която азъ не мога да правя сега тукъ, за да отговаря напълно на уважаемия г-нъ Мушановъ. Но азъ пакъ ще се задоволя да изтъкна, че поради обезпечаването на долара и на лирата и поради откупуванията на облигации, размѣра на които не мога да кажа тукъ, ние при предвиденитъ 40% ще плащаме по-малко, отколкото при 32 1/2% и въ чужда ватуга и въ левове.

Въпросътъ, който уважаемиятъ г-нъ Мушановъ повдигна — защо се прави разлика между портъоритъ чужденци и българи — е вече много навремененъ и азъ обещавамъ, давамъ декларация, че ще направя всичко възможно и ще имамъ куража да поддържамъ, че най-после българскитъ портъори не сж вънъ отъ законитъ и, следователно, както плащаме на чужденцитъ портъори, ще платимъ открито и честно и на портъоритъ българи въ сжния размѣръ — т. е. съ 35% законна премия — тѣхнитъ купони. (Ржкоплѣскания) Смѣтамъ, че съ това ще извършимъ едно справедливо дѣло. И смѣтамъ, че това ще стане въ най-скоро време.

Уважаеми г-да! Азъ не искамъ повече да се простирамъ по тѣзи въпроси, защото, както ви казахъ, има десет-три точки, по които не мога да ви дамъ открито разяснение тукъ. При другъ случай, при друга обстановка, готовъ съмъ да дамъ всички обяснения, за да ви стане въпросътъ ясенъ. Но вървайте ми, че когато се заговори за тия преговори, азъ изпитвамъ едно особено болезнено чувство, понеже тѣзи преговори сж оставили най-лоши, най-неприятни спомени въ моя животъ. Азъ зная какъ се гледа на това. Когато сж започвали такива преговори, азъ съмъ билъ скрупулозенъ повече, отколкото трѣбва. Но въпреки това азъ съмъ доволенъ, че намѣрихъ куражъ въ себе си да под-

държамъ — поддържамъ го и сега тукъ — че не бива да скъсваме, защото така ще запазимъ интереситъ на България най-добре, доколкото може, и че ние, както казахъ, не бива да изпадаме въ положението на онази майка, която отъ обичъ души детето си съ пригръдки. Смиѣтамъ, че съ това, което плащаме, можемъ да свършимъ много други работи при сегашната мѣка за сурови материали и т. н. Но азъ съмъ сигуренъ — имамъ положително обещание за това — че туй, което ще платимъ за тритъ месеци, което е 32.000.000 л., ще ни бѣде върнато чрезъ продажбата на тютюнитъ, които ще бѣдатъ купени презъ месецитъ мартъ и априлъ. Имайте предвидъ, че ние даваме само левове, че ние нѣма да дадемъ нито една стотинка чужди левизи за плащане на портюритъ. Затова азъ смиѣтамъ, че тая спогодба косвено е по-изгодна отъ миналогодишната, макаръ че, споредъ миналогодишната спогодба, плащането за първитъ шестъ месеца бѣше 36 1/2%, а за вторитъ — 40%.

Прочее, азъ ви моля да върватъ, че бѣше направено всичко възможно, за да бѣдатъ запазени интереситъ на народното стопанство, интереситъ на фиска, интереситъ на България, и ви моля да гласувате спогодбата, за която правителството предварително пое ангажментъ. (Ръкоплъскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще пристъпимъ къмъ гласуване. Като отъ г-да народнитъ представители приематъ решението за одобряване спогодбата сключена въ Лондонъ на 12 февруарий 1940 г., между бъл. ар.ското правителство и комитетитъ на посетителъ на обшгации отъ българскитъ държавни външни земи 6% 1892, 5% 1896, 5% 1902, 5% 1904, 4 1/2% 1907, 4 1/2% 1909, 7% 1925 и 7 1/2% 1928 г. за службата на същитъ земи презъ периода отъ 1 януарий до 31 декемврий 1940 г., публикувана на 22 февруарий 1940 г. моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство; Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ:

Одобряване предложението за освобождаване отъ вносно мито и други данъци и такси 150 тона емулзия, включително и амбалажа ѝ, която е внесена презъ 1940 г. отъ Варненското градско общинско управление.

Моля г-нъ секретаря да прочете предложението.

Секретаръ д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекторешението за освобождаване отъ вносно мито и други данъци и такси 150 (сто петдесетъ) тона битумна емулзия, включително амбалажа ѝ, която В рненското градско общинско управление е внесло презъ 1940 г.

Г-да народни представители! По силата на VII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 18 януарий 1938 г., протоколъ № 12, утвърдено съ указъ № 34, публикувано въ „Държавенъ вестникъ“, брой 24 отъ 3 февруарий 1938 г., Варненското градско общинско управление е внесло безъ мито и други данъци и такси 150 тона битумна емулзия за китопиране нѣкои улици на гр. Варна.

Съгласно решението на XXIV-то обикновено Народно събрание, взето въ заседанието му на 4 февруарий 1938 г. („Държавенъ вестникъ“, бр. 31 отъ 14 февруарий с. г.), на Варненската община е разрешено да внесе презъ 1939 г. безъ мито и пр. още 150 тона битумна емулзия.

За неотклонното следване и изпълнение на плана за уреждане и китопиране последователно и на други улици на гр. Варна, на общината се налагало да внесе и презъ 1940 г. още 150 тона емулзия.

Разходитъ, които общината следва да напрази, като заплати вноското мито и други данъци и такси, за емулзията, не били по силитъ ѝ, имайки се предвидъ неблагоприятното ѝ финансово положение.

Поради тая причина тя моли за освобождаване въпроснитъ 150 тона емулзия отъ вносно мито и други данъци и такси, възлизали на около 500.000 л.

Понеже въ закона за митницитъ нѣма положение, по силата на което да се допусте безмитнитъ вносъ на емулзията и амбалажа ѝ, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете представеното въ цялѣта решение.

Гр. София, февруарий 1940 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за освобождаване отъ вносно мито и други данъци и такси 150 тона емулзия, включително амбалажа ѝ, която е внесена презъ 1940 г. отъ Варненското градско общинско управление.

Одобрява се да се освободятъ отъ вносно мито и други данъци и такси 150 тона емулзия, включително амбалажа ѝ, която е внесена презъ 1940 г. отъ Варненското градско общинско управление за китопиране на нѣкои улици въ гр. Варна.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване предложението. Тѣзи отъ г-да народнитъ представители, които приематъ предложението за освобождаване отъ вносно мито и други данъци и такси 150 тона емулзия, включително амбалажа ѝ, която е внесена презъ 1940 г. отъ Варненското градско общинско управление, както се прочете, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство; Събранието приема.

Пристъпваме къмъ следващата точка пета отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за одобрение и приложение на спогодбата, постигната между държавата и Лудвигъ Грауманъ, отъ гр. София.

Моля г-нъ секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ д-ръ Георги Липовански: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за одобрение и приложение на спогодбата, постигната между държавата и Лудвигъ Грауманъ, отъ гр. София.

Г-да народни представители! Съ искова молба отъ 16 май 1933 г. държавата е представила искъ предъ Софийския областенъ съдъ срещу Лудвигъ Грауманъ, отъ гр. София, за 1.186.000 л., сума, която последниятъ е получилъ отъ държавата срещу възложената му доставка и монтажъ на една машина за избѣждане, чистене и сортиране на орѣхи за нуждитъ на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти. Доставка на инсталация се оказала, че не отговаря на посмитъ условия и не била приета. Договорътъ е билъ унищоженъ съ заповѣдъ на министра на земедѣлието и държавнитъ имоти и залогътъ отъ 90.000 л. конфискуванъ.

Лудвигъ Грауманъ е съгласенъ да внесе веднага гр. държавното съкровище исквата сума 1.186.000 л., а държавата да го освободи отъ плащане лихви отъ завеждането на иска и съдебни и дѣловодни разноси и да се прекрати дѣлото.

Предложената спогодба юридическиятъ съветъ при Министерството на финанситъ, по силата на чл. 2, п. 2, отъ закона за държавнитъ адвокати, е разгледалъ и съ протоколъ отъ 15 мартъ 1939 г. е далъ мнение, че е изгодна за държавното съкровище, тъй като образуваното дѣло е все още въ първата инстанция и не може да се знае крайниятъ му резултатъ, който ще се реши отъ съдилищата, а държавата има изгода да получи веднага исквата сума. Лихвитъ и разносикитъ не представляватъ голѣмъ интересъ и не съ суми, които държавата реално е изразходвала, а и за получаването имъ ще трѣбва да се чака свършването на дѣлото, резултатътъ на което, както се каза, не може да се знае.

Предвидъ на това, моля, г-да народни представители, да разгледате и приемете представения ви законопроектъ. Гр. София, 9 февруарий 1940 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за одобрение и приложение на спогодбата, постигната между държавата и Лудвигъ Грауманъ, отъ гр. София.

Чл. 1. Одобрява се следната спогодба, постигната между държавата и Лудвигъ Грауманъ, отъ гр. София.

§ 1. Лудвигъ Грауманъ, отъ гр. София, се задължава веднага да внесе въ брой на държавното съкровище сумата 1.186.000 л., която сума представлява претендираната главница по гражданско дѣло № 776/1938 г. на Софийския областенъ съдъ, III гражданско отдѣление, заведено отъ Софийския областенъ директоръ, като представител на държавата, срещу Л. Грауманъ.

§ 2. Следъ внасянето въ държавното съкровище отъ Лудвигъ Грауманъ на сумата 1.186.000 л. дветъ страни се задължаватъ да прекратятъ гражданското дѣло № 776 отъ 1938 г. на Софийския областенъ съдъ, безъ да се диятъ лихви, съдебни и дѣловодни разноси.

Чл. 2. Спогодбата се освобождава отъ гербовъ налогъ."

Председателстващъ Димитър Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на финанситъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-да народни представители! Въ връзка съ предложения законопроекта дължа да ви дамъ нѣкои предварителни освѣтления. Съюзътъ на експортъоритъ на нѣколко пѣти е повдигналъ въпроса за нашитъ орѣхи въ странство около коледнитъ празници, и то само на избѣленитъ орѣхи. Тѣ сѣ изтѣквали нуждата да се достави една машина за избѣлване на орѣхитъ, за да може тѣ да се изнасятъ въ състояние, което да отговаря на вкуса на консуматоритъ въ чужбина. Въ 1932 г., при приемането на единъ законъ за подобрене на нѣкои земеделски култури, е предвидена и доставката на такава машина. Затуй виждаме, че въ 1934 г. Министерството на земедѣлието се опитало въ листата за доставкитъ по голѣмата компенсационна сдѣлка съ тютюнитъ да впише доставката и на тази машина. Поради това, обаче, че машината имала нѣкои особености, не сѣ постѣпили оферти, предложени за доставката ѝ, и затова тя не е могла да бѣде доставена презъ 1935 г. Въ бюджета за 1935 г. намираме вписани 2.000.000 л. за доставката на тази машина. Следъ неуспѣха да се достави тази машина чрезъ отдѣлни оферти, понеже самата работа не е била много ясна, изглежда — начинъ на конструкция и пр. — възлага се на професора по земеделско машинознание при Агрономическия факултетъ въ София, г-нъ инж. Илиевъ, да събере данни и да състави поемнитъ условия за възлагането, както на доставката на машината, тъй и на монтирането ѝ. Нѣмаме никакви основания да смѣтаме, че г-нъ професорътъ не е направилъ максимумъ възможното, доколкото неговитъ знания се простиратъ, за да отговори на нуждата.

Предвидено е тази машина да бѣде инсталирана близо до захарната фабрика, където едно отклонение отъ желѣзнопѣтната линия ще улеснява вноса на неизбѣленитъ орѣхи и износа на избѣленитъ такива. Става търгътъ. Доставка се възлага на германската фирма Лудвигъ Грауманъ. Следъ доставката на машината първитъ две комисии, което е за учудване въ случая, приематъ машината, обаче когато е трѣбвало да стане окончателното приемане, тогава бившиятъ министъръ на земедѣлието г-нъ Ради Василевъ назначава една специална комисия, която отхвърля приемането на машината, понеже я намира дефектна, неотговаряща напълно на поемнитъ условия. По закона за б. о. п. доставкитъ Грауманъ е поискалъ специална комисия съ председател сѣдия. Назначава се такава комисия, обаче и тя отхвърля окончателното приемане на машината. Тогава Министерството на земедѣлието пише на държавната адвокатура да заведе дѣло срещу Грауманъ, за да върне той единия милионъ и 200 хиляди лева, които сѣ му били дадени като авансъ срещу цѣлата сума 1.600.000 л. Първи ми впечатление, защо за доставката на една машина, чийто пласментъ е изобщо затрудненъ и който би трѣбвало да се пласира на кредитъ, бѣше необходимо срещу стойността ѝ 1.600.000 л. да се даде авансъ 1 милионъ и 200 хиляди лева! Г-нъ професоръ Илиевъ обяснява, че тѣзи машини не били като дургитъ, били много фѣлки, особени, и затова пѣмало да може тази машина да бѣде доставена при други поемни условия, поради което поставилъ въ поемнитъ условия да се даде авансъ 1 милионъ и 200 хиляди лева.

Завѣжда се дѣло отъ държавната адвокатура. То е още въ първата инстанция. Мнението на юриститъ, обаче, се колебае, и затуй азъ се видѣхъ принуденъ да отнеса въпроса въ юридическия съветъ при Министерството на финанситъ, който има следния съставъ: Малеевъ — държавенъ юристконсултъ на Министерството на финанситъ, Боичевъ — юристконсултъ на Министерството на вътрешнитъ работи, Грънчаровъ — на Министерството на търговията, промишлеността и труда, Одрински — на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти, Димитровъ — на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството, Иванъ Илиевъ и М. Тричковъ — юристконсулти при Министерството на финанситъ. Юридическия съветъ се е занималъ съ въпроса въ заседанието си на 15 мартъ 1939 г. Ако желаете, мога да ви прочета тѣхното заключение.

Обаждатъ се: Нѣма нужда.

Министъръ Добри Божиловъ: Тамъ е казано, че се съмняватъ въ благоприятния изходъ на процеса и казватъ, че ще бѣде грѣшка, ако не приемемъ, фирмата да си вземе

обратно машината и да ѝ върне дадения ѝ авансъ, за да се ликвидира. Въ протокола на юридическия съветъ се изтъква, че държавата не трѣбва да се колебае нито единъ моментъ и трѣбва веднага да приеме тази спогодба, за да получи съкровището частъ по-скоро единия милионъ и 200 хиляди лева. Азъ, обаче, не пожелахъ това да стане съ решение на Министерския съветъ, а искахъ да се реши отъ Камарата. Камарата, обаче, бѣше закрыта презъ м. априлъ миналата година и затова сега внесамъ въпроса въ Народното събрание, което да го пресени и да реши, по-изгодно ли ще бѣде да приемемъ спогодбата и да си получимъ паритъ обратно безъ никакви разноси, или пъкъ процесътъ да продължава.

Ваше право е, уважаеми г-да народни представители, да решите по съвѣст дали да приемемъ спогодбата, или да оставимъ да продължава процесътъ. И мене ме възбужда този въпросъ: защо дветъ комисии въ началото сѣ приели машината, а третата комисия я е отхвърлила и смѣдната комисия е поискала същото. За тази пукнатина въ цѣлата тая работа азъ мога да обещая, че ще искамъ анкета и виновнитъ длѣжностни лица, ако има такива, да бѣдатъ наказани. (Ржкоплѣскания)

Ако има желаещи отъ васъ, нека се изкажатъ. Азъ не желая нито непременно да гласувате законопроекта, нито искамъ да стидя противъ решението на юридическия съветъ. Решете вие въпроса по съвѣст, както обичате. За мене е безразлично. Въпросътъ не е толкова голѣмъ. Въ всѣки случай, азъ ще изпълня своя дългъ като министъръ на финанситъ, за да видя на какво се дължи това противоречие между комисии. (Ржкоплѣскания)

Председателстващъ Димитър Пешевъ: Ще поставя на гласуване законопроекта. Тѣзи отъ г-да народнитъ представители, които приематъ на първо четене законопроекта за одобрение и приложение на спогодбата, постигната между държавата и Лудвигъ Грауманъ, отъ гр. София, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще бѣде изпратенъ въ комисията.

Дневниятъ редъ на дневното заседание е изчерпанъ.

Въ съгласие съ правителството, бюрото ви предлага за следващото заседание въ вторникъ, 5 мартъ, следния дневенъ редъ:

Одобрене предложенията:

1. За освобождаване отъ новоизносни такси и магазинъ новонизнесенитъ и транзитирани презъ страната стоки, стоварени въ българскитъ пристанища отъ чуждестранни параходи, които следъ започване на военнитъ действия сѣ се отбили въ такива пристанища и стоварили носенитъ отъ тѣхъ стои.

2. За разрешаване новоизноса на 5 пощенски колетѣ по описъ 7/14—18 отъ 2 януарий 1939 г. на Столичната митница за Врачанското градско общинско управление.

3. За освобождаване отъ вносно мито и пр. машинитъ, материалитъ и всички други съорѣжения и принадлежности, които ще се внесатъ за новата термична електрическа централа въ гр. Варна.

4. За освобождаване отъ вносно мито и други данѣци и такси 3.700 броя мушамѣ, които Главната дирекция на строежитъ е внесла отъ странство.

5. За одобрение подписанитъ въ София на 12 февруарий 1940 г. стопански споразумения между България и Югославия.

6. За одобрение подписанитъ на 29 юний 1939 г. въ Римъ стопански спогодби между България и Италия.

7. За одобрение подписаната на 16 януарий 1940 г. стопанска спогодба между България и Испания.

Второ четене законопроектитъ:

8. За облагане данѣкоплатцитъ съ патентъ за 1940 г.

9. За измѣнение и допълнение на закона за извънбюджетенъ (сврѣхсметенъ) кредитъ отъ 1.650.000.000 л. за оформяване изплатенитъ, но неоформени разходи презъ разни години („Държавенъ вестникъ“, бр. 17—24 априлъ 1930 г.).

10. За допълнение на чл. 35, т. 17, отъ закона за Б. н. банка.

11. За оставяне въ сила и действие законитъ за бюджетитъ и бюджетитъ на държавата, на желѣзницитъ и пристанищата и на разнитъ фондове на държавата, включително и на Главната дирекция на строежитъ, за 1939 бюджетна година и презъ м. априлъ 1940 г.

Тѣзи отъ г-да народнитъ представители, които приематъ така предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 18 ч. 50 м.)

Секретари: { ДИМИТЪРЪ САРАДЖОВЪ
НИКОЛАЙ СУЛТАНОВЪ

Подпредседателъ: ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: ДОНЧО ДУКОВЪ